

Özel Öğrenme Güçlüğü Tanılı Çocuğu Olan Ailelerin Görüşleri ve Deneyimleri: Tanılama Sürecinin Keşfi¹

Perspectives and Experiences of Families of Children Diagnosed with a Specific Learning Disability: Exploring the Diagnostic Process

Ali BIÇAKCI

Öğretmen ◆ Millî Eğitim Bakanlığı, Gümüşhane Rehberlik ve Araştırma Merkezi ◆
alibck29@gmail.com ◆ ORCID: 0000-0001-6826-5652

Orhan ÇAKIROĞLU

Prof. Dr. ◆ Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü ◆
ocakiroglu@trabzon.edu.tr ◆ ORCID: 0000-0002-8969-7099

Özet

Bu çalışmanın amacı, özel öğrenme güçlüğü [ÖÖG] tanılı çocuğu olan ailelerin ÖÖG olan bireylerin tanılama süreçlerine ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini belirlemektir. Bu kapsamda ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerin değerlendirme süreçlerine yönelik görüşlerini derinlemesine incelemek amacıyla olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını ÖÖG tanılı çocuğu olan 8 aile oluşturmuştur. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme sorularına son şeklini vermek amacıyla pilot görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; ailelerin tamamının ÖÖG hakkında sınırlı düzeyde bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir. Ailelerin çocukları tanıldıktan ve okula başladıktan sonra ÖÖG hakkında daha çok deneyim kazandığı ortaya çıkmıştır. Çocuklarının ÖÖG tanısı alması karşısında ailelerin bu durumu kabullenmekte çok zorlandığı ortaya çıkmıştır. Diğer öğrenciler ve onların aileleri ile ÖÖG tanılı öğrencilerin bir sorun yaşamadığı tespit edilmiştir. Bazı ailelerin RAM'daki ve hastanedeki değerlendirme süresini yeterli, bazılarının ise bu süreyi yetersiz bulduğu tespit edilmiştir. Ailelerin bir kısmının ÖÖG konusunda RAM personelinden kendilerini bilgilendirmelerini istediği bulgusuna ulaşılmıştır. Ailelerin tıbbi değerlendirme için erken tarihe randevu alamadığı ortaya çıkmıştır. Bazı ailelerin hastanedeki değerlendirme sürecinin zamana yayılmasını ve birden çok görüşme ile çocuklarına tanı konulmasını istediği tespit edilmiştir. Ailelerin sınıf ve okul rehber öğretmenleri ve RAM personeline ilişkin hem olumlu hem de olumsuz görüşleri olduğu ortaya çıkmıştır. Ailelerden bazıları, hastane personelinin çocuklarının özel gereksinimli olduğunu unuttuğunu, çocuklarını tipik gelişim gösteriyor gibi görüp sık sık uyardığını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Özel öğrenme güçlüğü, Eğitsel değerlendirme, Tıbbi tanılama, Aile, Rehberlik ve araştırma merkezi

Abstract

This study aims to determine the views and experiences of families with a child with a specific learning disability [SLD] regarding the diagnosis processes of individuals with SLD. In this context, phenomenology design was used to examine in depth the views of families with children with SLD on the evaluation processes. The study participants consisted of eight families with children diagnosed with SLD. The research data were obtained using semi-structured interviews and personal information forms. Pilot interviews were conducted to finalize the interview questions. The data obtained in the research were

¹ Bu çalışma, Prof. Dr. Orhan ÇAKIROĞLU danışmanlığında Ali BIÇAKCI tarafından hazırlanan "Türkiye'de Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireylerin Tanılama Süreçlerinin Bütününe İlişkin Paydaş Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

analyzed using content analysis. Findings of the research show that all of the families had limited knowledge about SLD, but that they gained more experience with SLD after their children were diagnosed and started school. Moreover, some families had difficulty accepting that their children had been diagnosed with SLD, while other students and their families and students with SLD had no problems. Some families found the evaluation period in the GRC and hospital sufficient, while others found this period insufficient. Some of the families asked the GRC staff to inform them about SLD. Other findings include that families could not make an appointment for medical evaluation at an early date, some families wanted the evaluation process in the hospital to be extended over time and their children to be diagnosed with multiple interviews, families had both positive and negative opinions about classroom and school counselors and GRC staff. Some of the families stated that the hospital staff forgot that their children had special needs and that they often warned their children as if they were typically developing children.

Keywords: Specific learning disability, Educational evaluation, Medical diagnostics, Family, Guidance and research center

1. Giriş

Olağan gelişim gösteren akranlarından gelişimsel ve bireysel özellikler ile eğitsel yeterlilikler bakımından ayrılan bireylere özel eğitime ihtiyacı olan bireyler denilmektedir (MEB, 2018). Ülkemizde farklı gereksinim grubunda bulunan öğrencileri ayırt etmeksizin hepsinin aynı ortamda eğitim alması 1950'li yılların başı itibarıyla son bulmuş, her gereksinim grubu için farklı türde okullar açılmıştır. Bu yönüyle ülkemizde yarım yüzyıldan beri özel eğitim ihtiyacı olan çocukların tanılama ve yerleştirme süreçlerine ilişkin bir uygulama söz konusudur (Çitil, 2015).

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin etkilendiği yetersizlik durumu kendine has olmakla birlikte, bu bireylerin tanılama, eğitim ve kişisel ihtiyaçlarının belirlenip gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için özelliklerini ve eğitim ihtiyaçlarını dikkate alan bir sınıflandırma yapılmalıdır (Battal, 2007). Bu ihtiyaçtan yola çıkarak özel gereksinimli bireyleri 13 grupta toplamak mümkündür (MEB, 2006). ÖÖG'den etkilenmiş bireylerde bu 13 grup içerisinde kendisine yer bulmaktadır.

Ülkemizde özel eğitim örgün eğitime devam eden öğrenci toplamı yaklaşık 472 bin iken bunlar arasından yaklaşık 355 bin öğrencinin kaynaştırma ve bütünleştirme eğitime devam ettiği görülmektedir (MEB, 2022). Ancak 2021-2022 MEB örgün eğitim istatistiklerinde toplam kaynaştırma öğrencileri içerisinde ÖÖG olan öğrencilere ilişkin herhangi bir sayısal ifadeye yer verilmemiştir (MEB, 2022). Bilindiği üzere ÖÖG tanısı almış öğrenciler sadece kaynaştırma ve bütünleştirme eğitimi uygulamalarından yararlandığı için kaynaştırma eğitime devam eden öğrenciler arasında önemli bir yer tuttıkları söylenebilir.

ÖÖG riski taşıyan öğrencilerin erken dönemde tanı almaması, bu bireylere sağlanacak özel eğitim desteğinin sunumunda birtakım sorunlar ve de gecikmeler yaşanmasına yol açacaktır. Dolayısıyla, alınan özel eğitimin süresi uzayacak, özel eğitime yönelik giderler artacak, bireyin etkili müdahale yöntemlerinden faydalanması gecikecektir (Aslan, 2015). Bu kapsamda ÖÖG'den etkilenmiş olabileceği düşünülen her çocuğun tanılanması ve zamanında kendilerine sunulacak özel eğitim hizmetlerinden bir an önce yararlanabilmesi için bu çocukların tanılama süreçlerinde görevli veya sorumlu kurum ve paydaşların sorumluluklarını interdisipliner bir anlayış ve multidisipliner bir ekiple yerine getirmeleri gerekmektedir. Hiç şüphesiz bu paydaşlardan biri de ÖÖG tanılı çocuğu olan ailelerdir.

Aile ortamında özel gereksinimli bir çocuğun bulunması bireyin birincil bakıcıları arasında yer alan kişilerden en çok da anneleri etkilemektedir (Ersoy ve Buluş, 2019). Çocuğu ÖÖG tanısı almış annelerin sosyal destek seviyeleri ve stresle baş etmede sergiledikleri tutumların, tanı almamış çocukların annelerine oranla istatistiki yönden anlamlı biçimde farklılık teşkil ettiği görülmüştür (Atalay, 2013). ÖÖG'nin varlığı çocukların aileleri ile olan ilişkilerini ve akranları ile olan iletişimlerini olumsuz

etkilemekte, bu durum ÖÖG'nin düzeyini daha da ağırlaştırmaktadır (Glozman ve Plotnikova, 2021). Bireylerin ÖÖG tanısını alması çoğunlukla çocukluk dönemine denk geldiğinden ailelerin de bu sürece katılımını sağlamak önemlidir (Bhate ve Wilkinson, 2006). Çocuğu tanı alan aileler, çocukları üzerindeki umutlarını ve onlardan beklentilerini revize etmekte ve bu gibi durumlarda aileler sarsılmaktadır (Bhate ve Wilkinson, 2006). Bu nedenle ÖÖG'nin nedenlerini aileye söylemek bütün aile fertlerinin ÖÖG tanısını daha kolay kabullenmesine yardımcı olacaktır. Dolayısıyla çocuğun ailesinin bu gibi kritik zamanlarda desteklenmesinin önemi büyüktür (Bhate ve Wilkinson, 2006).

Özel gereksinimli bireylerin varlığı öncelikle ailelerine sorumluluk yüklemektedir. Ancak bu bireyler toplumun bir parçası olmaları hasebiyle her türlü engellemeden ve keyfi uygulamadan uzak tutulmalı, onların yaşamlarını kolaylaştırmak için gerekli önlemler ivedilikle alınmalıdır. Bu doğrultuda, hastaneler, okullar, aile ve sosyal hizmetler tarafından aileler, çocuklarının aldığı tanıya ilişkin bilgilendirilmeli, toplumsal olarak yaşanacak bir bilgi kirliliğinin önüne geçilmelidir (Ersoy ve Buluş, 2019). Özel gereksinimli bireyleri eğitim hayatına katmak, onların değerli olduğunu hissettirmek, kişisel ve toplumsal farkındalıklarını artıracak olmanın yanı sıra ailelerine de birer çıkış noktası olacaktır.

Yıl sınırlamasına gidilmeksizin araştırmaya dahil edilen çalışmaların bilimsel hakemli dergide yayımlanmış olması, erişilebilir olması, tezler ve makalelerden oluşması ölçütlerine dikkat edilmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen ulusal literatür taraması sonucunda ÖÖG riski taşıyan okul öncesi ve birinci sınıf öğrencilerinin erken dönemde tespitine yönelik (Demir, 2005), ÖÖG olan çocukların aileleri ile gerçekleştirilen araştırmaların; ailelerin sosyal destek seviyeleri ve stresle baş etmede takındıkları tutumlara yönelik (Atalay, 2013), ilkokul ve ortaokul düzeyinde eğitim gören ve ÖÖG tanısı alan öğrencilerin ve ebeveynlerinin yaşam kalitesine ilişkin algılarına yönelik (Sakız ve Baş, 2019), tanılama sürecinden önce ÖÖG tanısı almış çocukların annelerinin çocuklarının gelişimleri ile alakalı düşüncelerini belirlemeye yönelik (Tercan ve Yıldız-Bıçakçı 2018) olduğu görülmüştür.

Ayrıca ÖÖG tanılı çocuğu olan ebeveynlerin matematik eğitimi sürecine ilişkin deneyimlerini (Doğan-Temur ve Korkmaz 2021), ÖÖG tanılı çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarını kabul ve reddetme düzeylerinin yanında sosyal destek seviyelerini (Uruncu-Emirdağı, 2018), ilkokul düzeyinde ÖÖG tanılı öğrencisi bulunan ailelerin çocuklarının karşılaştıkları sorunları (Tekin, 2017), ÖÖG destek eğitiminden yararlanan çocukların aile ilişkileri ile sosyal duygusal becerileri arasındaki ilişkiyi (Güleç, 2020), ÖÖG olan öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek için uygulanan okuma destek programının etkililiğini (Balıkçı ve Melekoğlu, 2019; Kayahan-Yüksel 2019), ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerin ÖÖG'ye ilişkin deneyimlerini metaforlar aracılığıyla belirlemeyi (Soğancı ve Gülboy, 2023) amaçlayan çalışmaların da olduğu görülmüştür. Bunlardan sadece ikisinin ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerin tanılama süreçlerine yönelik (Çiftçi, 2018; Öğülmüş vd., 2021) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazında günümüze kadar gerçekleştirilen araştırmalar ÖÖG tanılı çocukların ebeveynleri, çocukların eğitim süreci, kabul ve reddetme düzeyleri, sosyal destek seviyeleri, karşılaştıkları sorunlar, ÖÖG destek eğitimi, okuma becerileri, aile ilişkileri ve sosyal duygusal becerileri üzerine odaklanmıştır. Ancak, bu çalışmaların birçoğu, bu araştırma kapsamında ele alınan problemle doğrudan bir bağlantı kurma açısından eksiklikler içermektedir. Özellikle, aile görüşlerinin önemini vurgulayan alanyazın değerlendirildiğinde bu konudaki çalışmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmanın daha önceki araştırmaların eksik yanlarından olan aile görüşlerinin ve deneyimlerinin ÖÖG tanısı alan çocukların eğitim sürecine nasıl etki ettiğini daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırmanın, ÖÖG tanılı çocukların eğitimi ve aile dinamikleri konusundaki alanyazına yeni bir bakış açısı getireceği ve bu alanda yapılacak gelecekteki çalışmalar için bir referans kaynağı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmanın, ÖÖG ve ailelerin eğitim deneyimleri arasındaki ilişkiyi daha iyi anlama ve bu alandaki uygulamalara yönelik daha etkili stratejiler geliştirme

potansiyeli taşıdığına inanılmaktadır. Sonuç olarak, ulusal literatür incelendiğinde ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerin ÖÖG olan bireylerin tanılama süreçlerine yönelik görüşlerini ve deneyimlerini belirleyen nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiş az sayıda araştırmaya rastlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerin ÖÖG olan bireylerin tanılama süreçlerine yönelik görüşlerini ve deneyimlerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

1. Ailelerin, ÖÖG'ye yönelik bilgi düzeylerini belirlemek:
  - Ailelerin, çocuklarının ÖÖG tanısı hakkında sahip oldukları bilgi düzeyini belirlemek.
  - Ailelerin, ÖÖG'nin belirtileri, eğitim yöntemleri ve destek kaynakları hakkındaki bilgi eksikliklerini tespit etmek.
2. Tanılama sürecine yönelik ailelerin görüşlerini belirlemek:
  - Ailelerin, çocuklarının ÖÖG tanısının konulma sürecine ilişkin memnuniyet düzeylerini belirlemek.
  - Ailelerin, tanılama sürecinde karşılaştıkları zorlukları, iletişim ve iş birliği yönünden görüşlerini belirlemek.
3. Ailelerin, Rehberlik ve Araştırma Merkezi [RAM] personeline yönelik görüşlerini belirlemek:
  - RAM personelinin, ÖÖG tanılı bireylere yönelik hizmet sunma sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek.
  - RAM personelinin, ailelerle iletişim, destek ve iş birliği konusundaki deneyimlerini belirlemek.
4. Ailelerin, RAM personeline yönelik önerilerini belirlemek:
  - Ailelerin, RAM hizmetlerine yönelik beklenti ve ihtiyaçlarını tespit ederek RAM personeline yönelik önerilerini belirlemek.
  - RAM personelinin, hizmetlerin etkinliğini artırmak için ailelerle iş birliği ve iletişim konusunda önerilerini belirlemek.
5. Ailelerin, okul personeline yönelik görüşlerini belirlemek:
  - Okul personelinin, ÖÖG tanılı öğrencilerle ilgilenme ve destek sağlama konusundaki görüşlerini belirlemek.
  - Okul personelinin, ailelerle iş birliği yapma ve eğitim sürecine katkı sağlama konusundaki deneyimleri araştırmak.
6. Ailelerin, okul personeline yönelik önerilerini belirlemek:
  - Ailelerin, okul personeliyle iş birliği ve iletişim için sunduğu önerileri belirlemek.
  - ÖÖG tanılı öğrencilerin, eğitim ve destek hizmetlerini iyileştirmek için okul personelinin sunduğu önerileri belirlemek.
7. Ailelerin, hastane personeline yönelik görüşlerini belirlemek:
  - Hastane personelinin, ÖÖG tanısı konulan çocuklara yönelik tanılama süreci ve sonrasına ilişkin görüşlerini belirlemek.
  - Hastane personelinin, ailelerle iletişim ve danışmanlık hizmetleri konusundaki deneyimlerini belirlemek.
8. Ailelerin, hastane personeline yönelik önerilerini belirlemek:
  - Ailelerin hastane personeliyle tanılama süreci ve sonrasında iletişimini geliştirmek için önerilerini belirlemek.
  - Hastane personelinin, ailelere yönelik sağlık hizmetlerini daha etkin sunmak için önerilerini belirlemek.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerin ÖÖG olan öğrencilerin tanılama süreçlerine yönelik görüş ve deneyimlerini derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemi genellemelere ulaşmayı amaçlayan nicel araştırma yöntemlerinden farklı olarak genelleme yapmaktan uzak, bireylerin kendine has kişisel özellikleri, farklılıkları ve derinliği üzerine odaklanarak gerçekleştirilir (Baltacı, 2019). Bu doğrultuda araştırmaya katılan ÖÖG tanılı çocuğu olan ailelerin, ÖÖG olan bireylerin tanılama süreçlerine yönelik görüşlerini ve deneyimlerini ortaya çıkarmak ve derinlemesine araştırmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

Bu çalışma olgubilim deseninde tasarlanmıştır. Günlük yaşamda varlığından haberdar olduğumuz ancak özüne ilişkin detaylı bir bilgiye sahip olmadığımız olguları incelemeyi hedefleyen araştırmalar için olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu desen, ÖÖG tanısı konulan çocukları olan ailelerin, tanılama süreci hakkında deneyimlerini, duygularını ve düşüncelerini daha detaylı bir şekilde öğrenmemizi mümkün kılacağından dolayı tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı araştırmanın bulgularını evrene genellemek değil, ana olguyu etrafıca araştırmaktır. Bu yönüyle nitel çalışan bir kişi ana olgunun daha iyi anlaşılması maksadıyla, çalışmanın katılımcılarını ve araştırmanın gerçekleşeceği ortamı kasıtlı olacak şekilde çalışmaya uygun kişi ve yerlerden tercih eder (Creswell, 2020). Bu kapsamda araştırmanın katılımcıları ÖÖG tanılı çocuğu bulunan sekiz aileden oluşmuştur.

Katılımcı grubun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yönteminin altında yer alan ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmaya seçilen katılımcıların belirlenmesinde bazı ölçütler aranmıştır. Bu doğrultuda çocuğu ÖÖG tanısı almış, ilkokula devam eden ve çalışmaya gönüllü katılım sağlayan aileler arasından bir seçim yapılmıştır. Araştırmanın katılımcılarının kimlik bilgilerinin gizli tutulması amacıyla gerçek isimleri yerine kod isimler tercih edilmiştir.

Araştırmaya kendi rızası ile katılan ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelere ilişkin kişisel bilgiler demografik bilgi formu ile toplanmıştır. Aileler, görüşme sırasına bağlı olarak ve (A) kısaltma harfi kullanılarak gösterilmiştir. Bunun yanında ailelerin ifadelerinde geçen gerçek öğrenci ve çocuk isimlerinin yerine etik gerekçeler nedeniyle takma isimler kullanılmıştır. Tablo 1'de ailelere ait kişisel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Ailelere Ait Kişisel Bilgiler

No	Kod İsim	Yakınlık Derecesi	Yaş	Meslek	Eğitim Düzeyi	Aile Eğitimi Alma
1	A 1	Anne	40	Ev Hanımı	İlkokul	Hayır
2	A 2	Anne	38	Ev Hanımı	Ortaokul	Hayır
3	A 3	Anne	34	-	Üniversite	Hayır
4	A 4	Anne	36	Ev Hanımı	İlkokul	Hayır
5	A 5	Baba	34	Mağaza Müdür Yardımcısı	Lise	Hayır
6	A 6	Anne	42	Ev Hanımı	İlkokul	Evet
7	A 7	Anne	41	Büro Sekreteri	Lise	Hayır
8	A 8	Baba	38	Kat Görevlisi	Lise	Hayır

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan ailelerden altısı anne, ikisi babadır. Anne ve babaların yaşları 34 ile 42 arasında değişmekle birlikte yaş ortalamalarının yaklaşık 37 olduğu görülmektedir. Ailelerden üçü ilkokul mezunu (A1, A4, A6), üçü lise mezunu (A5, A7, A8), geriye kalan bir katılımcı ortaokul (A2), diğeri ise (A3) üniversite mezunudur. Annelerin dördü ev hanımı (A1, A2, A4, A6), biri (A7) büro sekreteridir. (A3) ise meslek bilgisini paylaşmamıştır. Babalardan biri kat görevlisiyken (A8), bir diğeri (A5) mağaza müdür yardımcılığı yapmaktadır. Anne ve baba katılımcılardan sadece biri (A6) aile eğitimine ilişkin bir eğitim almıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara dair kişisel bilgiler araştırmacı tarafından geliştirilen aile kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Kişisel bilgi formu; açıklama bölümü, veli ve öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler olmak üzere üç kısımdan oluşmuştur.

2.3.2. Aile Görüşme Formu

Ailelerin ÖÖG olan bireylerin tanılama süreçlerine yönelik görüşlerini ve deneyimlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış sekiz görüşme sorusu oluşturulmuştur. Literatür tarandıktan sonra 10 sorudan oluşan taslak görüşme soruları hazırlanmıştır. Sorular, özel eğitim bölümünde uzman üç akademisyene sunulmuş ve uzman görüşü alınmıştır. Uzmanların verdiği dönütler bağlamında bazı soruların yeri değiştirilmiş, bazı sorular sadeleştirilmiştir. Uzmanların önerisi üzerine aile görüşme formundan iki soru çıkarılmıştır. Daha sonra bir katılımcı ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmeler tamamlandıktan sonra araştırmacılar tarafından ses kayıtları tekrar tekrar dinlenerek birebir deşifre

edilmiş, yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Sonrasında araştırmacılar ve bir özel eğitim uzmanı, soruların anlaşılabilirliğine ilişkin bir değerlendirme yaparak soruların kolay anlaşılır ve cevaplanabilir olduğunu teyit etmişlerdir. Bu nedenle görüşme sorularının hiçbirinde değişikliğe gidilmemiş ve sorulara son şekli verilmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ve araştırmaya kendi isteğiyle ile katılım gösteren ailelere sekiz sorudan oluşan görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmanın katılımcılarına görüşmeler öncesinde onlardan kimlik belirleyici herhangi bir bilginin istenmeyeceği, gerçek isimleri yerine kod isimler kullanılacağı, istekleri doğrultusunda çalışmanın herhangi bir yerinde katılıma son verebilecekleri, böyle bir durumda kendilerinden alınan bilgilerin silineceği ifade edilmiştir. Yapılan görüşmeler şarjı tam dolu uçak moduna alınmış ses kaydetme özelliği olan bir cep telefonu aracılığıyla katılımcıların önceden onayı alınarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı tarafından kayıtların bir yedeği dijital ortamda şifreli bir klasör oluşturularak yedeklenmiştir.

Ailelerle yapılan görüşmelerden (A5) ile en kısa görüşme süresi yaklaşık 16 dakika ile kaydedilmişken en uzun görüşme süresi (A2) ile yaklaşık 29 dakikadır. Ailelerle yapılan görüşmelerin toplam süresi yaklaşık 186 dakikadır. Ortalama görüşme süresi yaklaşık 23 dakikadır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler 22.02.2022-18.04.2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formları ile toplanan araştırma verileri içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, dolaylı yollar vasıtasıyla insanların tabiatını ve davranış biçimlerini araştırmaya olanak sağlayan, sosyal bilimler alanında çok tercih edilen en önemli nitel veri analiz yöntemlerinden biri olma özelliği göstermektedir (Büyüköztürk vd., 2020).

Toplanan verilerin analizi aşamasında araştırmanın katılımcılarının gerçek isimleri yerine etik gerekçeler sebebiyle çeşitli kod isimler verilmiştir. Araştırmaya katılan aileler "A" harfi kullanılarak ve 1'den 8'e kadar numara verilerek veri analiz formunda belirtilmiştir. Veri analiz formunda her sayfaya numara verilmiştir. Araştırma soruları kapsamında içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Kodlar katılımcıların araştırma sorularına verdikleri yanıtlardan seçilmiştir. Veri analizi süreci kodlardan kategorilere ulaşacak şekilde yürütülmüş, araştırma sekiz kategori ve 23 koddan oluşmuştur.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerin yazıya dökümü ve kontrolü yapıldıktan sonra, araştırmacılar tarafından tüm veri setleri okunarak belirlenen kodlara ilişkin cümlelerin altları çizilmiş, kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Daha sonra araştırmacılar kodlama anahtarı üzerinde konuşmak, yaşanan fikir ayrılıkları üzerine düşünmek ve fikir birliğine varmak için toplantı gerçekleştirmiştir. Toplantı sonucunda kodlara ve kategorilere son şekli verilmiş, görüş birliği sağlanmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan kodlamaların birbirleriyle örtüşüp örtüşmediği, Miles ve Huberman (1994), kodlayıcılar arası güvenilirlik formülü ile elde edilmiştir. Elde edilen güvenilirlik yüzdesi aileler için %93 olarak hesaplanmıştır.

2.6. Geçerlik, Güvenirlik (İnandırıcılık, Aktarılabirlik, Tutarlık ve Teyit Edilebilirlik)

Görüşme sorularının oluşturulması, ses kayıtlarının dökümlerinin kontrol edilmesi, kod ve kategorilerin oluşturulması, analiz, bulgular, tartışma ve sonuç bölümleri yazılması süreçlerinde uzman kontrolü sağlanmıştır. Yine inandırıcılığı artırmak için görüşme sırasında ve görüşme sonrasında katılımcılarla önceden yapılmış görüşmelerin yazılı dökümleri ailelerle paylaşılmıştır. Ailelerden belgeyi

inceleyip doğruluğunu teyit etmeleri istenmiş, her bir katılımcı görüşmelere ilişkin dökümlerin doğruluğunu teyit etmiştir. Katılımcı teyidi alınması sayesinde, katılımcılar deneyimlerini paylaşmak ve açıklayıcı sorulara yanıt olarak önceki ifadelerinin gerekçelerini veya açıklamalarını detaylandırmak için birden fazla fırsata sahip olmuştur.

Araştırmanın tutarlılığını artırmak için ses kayıtları görüşme sırasına göre katılımcı ifadelerinde hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya aktarılmıştır. Ses kayıtlarının deşifre edilmesinde her bir katılımcıya ait ses kaydı araştırmacılar tarafından dinle-durdur-tekrar dinle şeklinde iki defa dinlenerek tüm ses kayıtları yazıya aktarılmıştır. Ailelerle yapılan görüşmelerin %30'una denk gelen ses kayıtları araştırmacılar tarafından dinlenerek yazılı dökümleri ile karşılaştırılmış, sonuç tutarlı bulunmuştur. Ayrıca veriler analiz edilirken araştırmacılar birbirlerinden bağımsız kodlamalar yapmış daha sonra bir araya gelerek oluşturdukları kod listesi üzerinde görüşlerini birbirleriyle paylaşmışlardır. Sonrasında farklılıklar ve nedenleri tartışılmış ve kod ve kategorilere son şekli verilmiştir.

Araştırmanın aktarılabirliği ise, araştırma sürecinin ve bu süreçte gerçekleştirilen adımların detaylı bir şekilde betimlenmesi ve amaçlı örneklem yönteminin kullanılması ile sağlanmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın katılımcılarının kimlerden seçildiği, veri toplama araçlarının neler olduğu, veri toplama araçlarının nasıl geliştirildiği, elde edilen verilerin nasıl toplandığı, analiz edildiği ve katılımcıların seçiminde hangi ölçütlerin arandığı detaylıca açıklanmıştır.

Araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak adına araştırmayla ilgili her türlü yazılı ve sesli doküman saklı tutulmak üzere taşınabilir sabit diskte şifreli bir klasörde yedeklenmiştir. Ayrıca araştırmanın tartışma bölümünün yazımında literatürde yer alan diğer çalışmaların sonuçlarından yararlanılmıştır.

2.7. Etik

Araştırmanın yürütülebilmesi için Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 29.04.2021 tarihinde E-81614018-000-459 sayılı etik kurul izin belgesi alınmıştır. Bunun yanında 14.10.2021 tarihli ve de E-82438636-605.99-34609950 sayılı Trabzon İl Millî Eğitim Müdürlüğünden alınmış uygulama izin belgesi de bulunmaktadır.

3. Bulgular

Ailelerin verdiği yanıtlar bağlamında elde edilen bulgular sekiz kategori altında toplanmıştır. Ayrıca her kategori altında ilgili kodlar belirlenmiş ve toplamda 23 kod elde edilmiştir. Araştırmanın bulgularını oluşturan kategoriler katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılarak açıklanmıştır.

3.1. Ailelerin ÖÖG'ye Yönelik Bilgi Düzeyleri ile İlgili Görüşleri

Aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu "ÖÖG'ye İlişkin Bilgi Düzeyi" kategorisi oluşturulmuştur. Kategori, kodlar, frekanslar ve katılımcılara ait bilgiler Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Ailelerin ÖÖG'ye Yönelik Bilgi Düzeyleri ile İlgili Görüşleri

Kategori	Kodlar	f	%	Katılımcı
1. ÖÖG'ye İlişkin Bilgi Düzeyi	Sınırlı Bilgi Düzeyi	8	%100	A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8
	Deneyim	2	%25	A2, A8

Tablo 2’de ailelerin ÖÖG’ye ilişkin bilgi düzeyleri ile ilgili görüşleri “ÖÖG’ye İlişkin Bilgi Düzeyi” kategorisi altında toplanmıştır. Kodlar: Sınırlı bilgi düzeyi ($f = 8$), deneyim ($f = 2$) şeklinde sıralanmış ve toplamda iki kod ortaya çıkmıştır.

Sınırlı bilgi düzeyi kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A2: *“Yani şöyle çok farkındalığım yoktu aslında. Böyle hafiften rakamları ters yazan olabilir, işte sağını solunu karıştıranlar olabilir gibi şeylerim vardı. Açıkçası çok net bir bilgim yoktu.”*

A7: *“Açıkçası hiçbir şey bilmiyordum hocam. Tanımını bilmiyordum, özelliklerini de bilmiyordum. Yani ilk defa başıma geldiği için bilmiyordum. Hiçbir şey bilmiyordum.”*

Aile görüşlerine göre; ailelerin tamamının ÖÖG hakkında sınırlı düzeyde bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak, "Sınırlı bilgi düzeyi" kodu altında yapılan içerik analizi sonuçlarına göre ailelerin ifadeleri, bu kod altında farklı perspektifler sunmaktadır. Bu bulgular, "Sınırlı bilgi düzeyi" kodu altında incelenen ailelerin, ÖÖG ile ilgili bilgi eksikliği konusunda farklı deneyimlere sahip olduğunu göstermektedir. Aileler, bu konudaki bilgi eksikliğini farklı biçimlerde ifade etmektedirler. Bu bulgular, ÖÖG ile ilgili aile eğitimi programlarının tasarımında ve uygulanmasında dikkate alınacak önemli perspektifler sunmaktadır.

Deneyim kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerden A2 ve A8’in ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A2: *“Çokta böyle bir bilgim yoktu. Yani ben aslında hani nasıl deyim? Sonrasında daha çok şey yaptım. Tanısından sonra yani daha farkında oldum o işin. Çok öncesinde öyle bir şeyim yoktu. Bilmiyordum yani.”*

A8: *“ÖÖG’yi bu seviyeden sonra yani birinci sınıftan itibaren e daha çok anlamaya başladık. Yaşadıkça öğrenmeye başladık daha doğrusu. ...süreçle birlikte öğrendik daha doğrusu... bu öğrenme konuları arttıkça daha çok ortaya çıktı güçlük.”*

Aile görüşlerine göre; çocuğu tanılandıktan sonra ailelerin ÖÖG hakkında daha çok deneyim kazandığı, çocuk okula başladıktan sonra ÖÖG’yi daha iyi anlamaya ve tanımaya başladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin ÖÖG ile başa çıkmak için deneyim kazandıklarını ve bu deneyimlerin zaman içinde geliştiğini göstermektedir. Bu nedenle, ÖÖG tanılı çocuklara sahip ailelere yönelik destek programlarının, ailelerin deneyim seviyelerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak tasarlanmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, bu ailelere sürekli eğitim ve kaynaklar sunulması, ÖÖG'nin yönetilmesine ve ailelerin çocuklarına daha iyi destek olmalarına yardımcı olabileceği değerlendirilmiştir.

3.2. Ailelerin Tanılama Sürecine Yönelik Görüşleri

Aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu “Tanılama Sürecine Yönelik Görüşler” kategorisi oluşturulmuştur. Kategori, kodlar, frekanslar ve katılımcılara ait bilgiler Tablo 3’te belirtilmiştir.

Tablo 3. Ailelerin Tanılama Sürecine Yönelik Görüşleri

Kategori	Kodlar	f	%	Katılımcı
2. Tanılama Sürecine Yönelik Görüşler	Kabullenme	8	%100	A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8
	Fark Etme Süreci	7	%87,5	A1, A2, A3, A4, A5, A6, A8
	Veli ve Öğrenci Tutumu	6	%75	A1, A2, A3, A4, A5, A6

Tablo 3'te ailelerin tanılama sürecine yönelik görüşleri "Tanılama Sürecine Yönelik Görüşler" kategorisi altında toplanmıştır. Kodlar: Kabullenme ($f = 8$), fark etme süreci ($f = 7$) ve veli ve öğrenci tutumu ($f = 6$) şeklinde sıralanmış ve toplamda üç kod ortaya çıkmıştır.

Kabullenme kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A2: "Benim için çok zor oldu. Yani bana sorsan ben hâlâ da kabul edemiyorum onu yani baya bir zordu. Hâlâ kabul edemediğimin farkındayım..."

A4: "Çok zor oldu. Hani biraz çocuğu suçladım. Biraz kendimi suçladım. Oldukça çocuğumun üstüne çok gittim. Ondan öyle yani geçti. Zor geçti. Kabul etmemiz çok zor oldu."

Aile görüşlerine göre, çocuklarının ÖÖG tanısı alması karşısında ailelerin bir kısmının çok zorlandığı, bu durumu kabullenmek istemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ÖÖG tanısı alan çocuklara sahip ailelerin, bu tanıyı kabullenme sürecinin zorlayıcı ve karmaşık bir deneyim olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, bu ailelere duygusal ve psikolojik destek sunmanın kabullenme sürecini kolaylaştırmada önemli bir rol oynayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, eğitimcilerin ve sağlık profesyonellerinin, ailelerin bu süreci daha iyi anlamalarına ve destek almalarına yardımcı olacak kaynaklar sunmalarının önemli olduğu düşünülmektedir.

Fark Etme Süreci kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A1: "Hocam böyle geliyordu eve derslerini yaptırmaya çalışıyorduk. Derslerini anlamıyordu...Yani ben hocaya söyledim bunu yapıyorum okutuyorum okuyamıyor. Yani devam edemiyor. Sürekli okutuyorum az sonra okuduğunu unutuyor. Öyle öyle anladık zaten hoca beni öyle yönlendirdi."

A2: "...öğretmenler şey veriyordu mesela ödev veriyorlardı rakamları yazsınlar etsinler diye. Kızım onları şöyle ters yazıyordu...okumasında çok zorlanıyorduk. Birde böyle hani zaman yönetiminde çok zorlanıyorduk. Hani çok oyalanıyorduk ders yaparken yani 3-4 saat oyalandığımızı bilirim yani... Böyle sonra ben bir psikiyatriste getireyim dedim hastaneye filan böyle başladı yani."

Aile görüşlerine göre, ailelerin, çocuklarının ÖÖG'den etkilenmiş olabileceklerini bazı ipuçlarını gözlemleyerek fark ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin çocuklarının ÖÖG tanısını koyma sürecinde yaşadıkları deneyimleri vurgulamaktadır. Özellikle, çocuğun akademik performansındaki zorlukları ve ÖÖG belirtilerini fark etme sürecinin, aileler için dikkate değer bir dönüm noktası olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, eğitimcilerin ve sağlık profesyonellerinin, ailelerin bu süreçte doğru yönlendirme ve destek alabilmeleri için bilgilendirilmelerine ve rehberlik edilmelerine yardımcı olmalarının önemli olduğu değerlendirilmiştir.

Veli ve öğrenci tutumu kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A2: “Yok hiçbir şekilde velilerden öyle bir sıkıntı görmedim açıkçası arkadaşlarından da. Birde benim kızım sınıfında seviliyor yani arkadaşları baya bir seviyorlar onu, arkadaşları da filan var.”
 A6: “Velilerden ben herhangi bir problem almadım şey yapmadım. Çünkü bildiğim kadarıyla okulda birkaç kişi daha var aynı şekilde Çetin gibi. Onlarla birlikte zaten okul içerisinde de destek eğitim alıyorlar. Öğrenci arkadaşlarıyla araları gayet iyi onlarla problem yok. Çetin gayet iyi anlaşabiliyor.”

Aile görüşlerine göre, ÖÖG tanısı almış çocuklarının, olağan gelişim gösteren öğrenciler ve de aileleri ile bir sorun yaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ÖÖG tanılı çocukların ailelerinin, çocuklarının sosyal çevresi ile uyumlu bir şekilde etkileşimde bulunduğunu ve arkadaşlarının aileleri ile olumsuz bir ilişki yaşamadıklarını göstermektedir. Bu durum, toplumsal kabul ve destek ile ÖÖG tanılı çocukların okul yaşamlarını daha olumlu bir şekilde sürdürebileceklerini göstermektedir. Bu nedenle, ailelerin ve okul yönetimlerinin, ÖÖG tanılı çocukların sosyal entegrasyonunu destekleyen programlar konusunda iş birliği yapması kritik öneme sahiptir.

3.3. Ailelerin RAM personeline Yönelik Görüşleri

Aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu “RAM Personeline Yönelik Görüşler” kategorisi oluşturulmuştur. Kategori, kodlar, frekanslar ve katılımcılara ait bilgiler Tablo 4’te belirtilmiştir.

Tablo 4. Ailelerin RAM Personeline Yönelik Görüşleri

Kategori	Kodlar	f	%	Katılımcı
3. RAM Personeline Yönelik Görüşler	Personele Bakış	6	%75	A2, A3, A4, A5, A6, A7
	Değerlendirme Süresi	6	%75	A1, A2, A4, A5, A6, A8
	Tanılamaya Bakış	4	%50	A3, A4, A5, A7

Tablo 4’te ailelerin RAM personeline yönelik görüşleri “RAM Personeline Yönelik Görüşler” kategorisi altında toplanmıştır. Kodlar: Personele bakış ($f = 6$), değerlendirme süresi ($f = 6$), tanılamaya bakış ($f = 4$) şeklinde sıralanmış ve toplamda üç kod ortaya çıkmıştır.

Personele bakış kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A2: “...biraz daha naif yani çocuklara göre mi oluyor? Bilmiyorum daha böyle daha naif şekilde olabilirdi.”

A3: “Şöyle zaten çocukla birebir hani ben girmedim dışarıda bekledim. Çok tatlı bir abla çocuklar için böyle şeyler önemlidir. Hani korkutucu, ürkütücü biri tanımadığı birindense sevimli, tatlı görüntülü bir abi bir abla olması bak bu konuda hoşuma gitti. Personel genel olarak gençti. Mesela cana yakındı içeride güzel iletişim kurdular. Çocuğum oradan çıktığı zaman yüzü gülüyordu hani mutluydu.”

Aile görüşlerine göre, ailelerin RAM personeli için hem olumlu hem de olumsuz görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin okul personeline yönelik çoğunlukla olumlu bir bakış açısına sahip olduğunu ve personelin çocuklarla iyi bir ilişki kurduğunu göstermektedir. Bu nedenle, okul yöneticilerinin ve eğitimcilerin, bu olumlu ilişkileri sürdürmek ve geliştirmek için personel eğitimine ve ailelerle iş birliği yapmaya devam etmeleri önerilmektedir.

Değerlendirme süresi kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A1: “Yok hocam beş dakika falan yani öyle fazla bir şey incelemediler. Bence yeterli değildi. Biraz daha incelemeleri gerekiyordu...”

A8: “...dakika tutmadım gerçi ama yani bence yeteri kadar. Yani bir okumasına baktı, yazmasına baktı işte kendince bir sorular sordu...”

Aile görüşlerine göre, ailelerin bir kısmının RAM’deki değerlendirme süresini yeterli, diğer bir kısmının ise yetersiz bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin değerlendirme sürecine yönelik farklı görüşlere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu bulgu, ÖÖG tanısı alan çocukların değerlendirmesinin bireyselleştirilmesi gerektiği ve ailelerin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verilmesi gerektiği anlamına gelebilir. Değerlendirme sürecinin uzmanlar tarafından dikkatlice yönlendirilmesinin ve ailelerin bu süreci daha iyi anlamalarına yardımcı olacak iletişim stratejilerinin geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Tanılamaya bakış kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A3: “...tabii ki yararlı oldu. Bu tanılama sonucunda sonuç itibariyle eksikliği görüldü. Matematik ve Türkçe alanında eksik olduğu görüldü. Ondan sonra eğitimine tekrar etüt derslerine başladı.”

A4: “...çokta faydasını gördüm. Şu anda çocuğum okuma yazmayı öğrendi. Çok güzel ilerliyor. Hem özel eğitimde hem sınıfta okulda ders görmeye birebir ders görmeye başladı ve çok çok faydasını gördüm yani.”

Aile görüşlerine göre, bazı ailelerin çocuklarının ÖÖG tanısı almış olmasını olumlu karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, tanılamanın ÖÖG tanısı alan çocukların eğitimine olumlu bir etki sağlayabileceğini göstermektedir. Tanılama, eksikliklerin belirlenmesine ve bu eksikliklere yönelik özel eğitim veya destek önlemlerinin alınmasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ailelerin tanılamanın faydalarını görmeleri, çocukların potansiyelini daha iyi gerçekleştirmelerine olanak sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, tanılama sürecinin, ailelerin katılımı ve bilgilendirilmesi ile daha etkili bir şekilde yürütülmesi önerilmektedir.

3.4. Ailelerin RAM Personeline Yönelik Önerileri

Aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu “RAM Personeline Öneriler” kategorisi oluşturulmuştur. Kategori, kodlar, frekanslar ve katılımcılara ait bilgiler Tablo 5’te belirtilmiştir.

Tablo 5. Ailelerin RAM Personeline Yönelik Önerileri

Kategori	Kodlar	f	%	Katılımcı
4. RAM Personeline Öneriler	Randevu Süreci	3	%37,5	A4, A5, A6
	Bilgilendirilme	2	%25	A1, A3
	Çocuğa Yaklaşım	2	%25	A2, A8

Tablo 5’te ailelerin RAM personeline yönelik önerileri ile ilgili görüşleri “RAM Personeline Öneriler” kategorisi altında toplanmıştır. Kodlar: Randevu süreci ($f = 3$), bilgilendirilme ($f = 2$), çocuğa yaklaşım ($f = 2$) şeklinde sıralanmış ve toplamda üç kod ortaya çıkmıştır.

Randevu süreci kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A4: *“Benim onlara karşı önerim randevularımıza daha kısa sürede geri dönülmesini isterim. Yani bize uzun sürmemesi lazım hani bu kaybedilecek bir zaman değil...”*

A5: *“...hani tamamıyla engelli kardeşlerimiz vardı. Hem down sendromlu hem işte zihinsel engelli çocuklarımız vardı...benim gibi olan çocuklarla onlar gibi olan çocuklar işte ayrı günlere verilse...yani onu ayarlayabilirler mi? Ama ayarlanırsa çok güzel olur.”*

Aile görüşlerine göre, ailelerin bir kısmının, randevuların özel gereksinim türüne göre ve erken bir tarihe verilmesine ilişkin öneri sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin randevu süreci ile ilgili bazı endişeleri olduğunu ve bu sürecin daha verimli hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir. Randevu süreçlerinin daha etkili bir şekilde yönetilmesi ve ailelerin bekleme sürelerinin azaltılması, ÖÖG tanısı alan çocukların erken müdahale ve destek alabilmelerine katkı sağlayabilir. Bu nedenle, sağlık hizmeti sunan kuruluşlar, randevu süreçlerini optimize etmeye ve ailelerin ihtiyaçlarını daha iyi karşılamaya odaklanmalıdır.

Bilgilendirilme kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerden A1 ve A3'ün ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A1: *“Böyle insanları baştan savmamaları lazım. Yani biraz da bizi dinlemeleri gerekiyor da bizim de çocuğumuz rahatsız bir şeyler öğrenmek isteriz yani bunu çok istiyorum...bizde bir şeyleri biraz dinleyipte öğrenmek istiyoruz.”*

A3: *“...personellerin RAM'daki olsun, ne bileyim belki ergen psikiyatrideki olsun, ailelerle de konuşmaları gerektiğini ben düşünüyorum. Yani bu konuyu araştırmanın, bilgilenmenin aileye bırakılmaması gerektiğini düşünüyorum... dediğim gibi bu konuda bilgi sahibi olmayan velilerle görüşülmesi gerek ki onlar da bunun farkına varabilsinler.”*

Aile görüşlerine göre, bazı ailelerin ÖÖG konusunda RAM personelinden bilgilendirilme talebinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin bilgilendirilme sürecine yönelik bazı beklentilerinin olduğunu ve sağlık profesyonellerinin ailelerle etkili iletişim kurarak bilgi aktarmalarının önemli olduğunu göstermektedir. Ailelerin ÖÖG tanısı hakkında doğru ve eksiksiz bilgiye sahip olmaları, çocukların gereksinimlerine daha iyi yanıt verilmesine yardımcı olabilir. Bu nedenle, sağlık hizmeti sunan kuruluşlar, ailelerin bilgilendirilme sürecini geliştirmeye odaklanmalı ve ailelerin ihtiyaçlarına duyarlı bir iletişim stratejisi benimsemelidir.

Çocuğa yaklaşım kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerden A2 ve A8'in ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A2: *“Yani çocuklara daha yumuşak veya daha nahif davranabilirler bence.”*

A8: *“Ya çocuklara nasıl desem...biraz da onların durumlarına göre yaklaşmalarını tabii ki öneririm.”*

Aile görüşlerine göre, RAM'a değerlendirmeye gelen çocuklara personelin yaklaşımının daha nahif olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin sağlık profesyonellerinden çocuklarına daha duyarlı ve anlayışlı bir yaklaşım beklediğini göstermektedir. Özellikle, çocukların ÖÖG gibi hassas bir durumları olduğunda, profesyonellerin bu durumu göz önünde bulundurarak iletişim kurmaları önemlidir. Çocuklara yönelik daha anlayışlı ve kişiselleştirilmiş bir yaklaşım, ailelerin memnuniyetini arttırabilir ve çocukların sağlık hizmetlerinden daha olumlu bir deneyim yaşamalarına yardımcı olabilir.

3.5. Ailelerin Okul Personeline Yönelik Görüşleri

Aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu “Okul Personeline Yönelik Görüşler” kategorisi oluşturulmuştur. Kategori, kodlar, frekanslar ve katılımcılara ait bilgiler Tablo 6'da belirtilmiştir.

Tablo 6. Ailelerin Okul Personeline Yönelik Görüşleri

Kategori	Kodlar	f	%	Katılımcı
5. Okul Personeline Yönelik Görüşler	Sınıf Öğretmenine Yönelik Görüşler	8	%100	A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8
	Rehber Öğretmenine Yönelik Görüşler	7	%87,5	A1, A3, A4, A5, A6, A7, A8
	Okul İdaresine Yönelik Görüşler	7	%87,5	A1, A3, A4, A5, A6, A7, A8

Tablo 6'da ailelerin okul personeline yönelik görüşleri “Okul Personeline Yönelik Görüşler” kategorisi altında toplanmıştır. Kodlar: Sınıf öğretmenine yönelik görüşler ($f = 8$), rehber öğretmenine yönelik görüşler ($f = 7$), okul idaresine yönelik görüşler ($f = 7$) şeklinde sıralanmış ve toplamda üç kod ortaya çıkmıştır.

Sınıf öğretmenine yönelik görüşler kodu ile ilgili düşüncelerinin ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A6: “Sınıf öğretmeni zaten durumu fark ettiği için onunla beraber birlikte ilerledik bu süreçte. Çetin'in onun sayesinde gayet çok başarılı ve topladığını düşünüyorum ben. Yani olmasaydı ne yapardım bilmiyorum? Başka bir hoca olsa o kadar ilgilenir miydi? Bilmiyorum ama Çetin'in üstüne çok düştü...kesinlikle Çetin için elinden geleni yaptı...”

A8: “Sınıf öğretmenimiz evet kendisi oğlumun ÖÖG çektiğini gözlemledi. Zaten ilk o söyledi...ama sonrasında ÖÖG çeken bir çocuk olarak ona özel bir ders kendi açısından yapmadı. Sınıfa göre hareket etti. Yani oğluma göre değil sınıfa göre hareket etti...Onu kendi haline bırakıyor. İşte sırasında ister dinlesin ister sırasında oynasın ama etrafına arkadaşlarına dokunmasın...”

Aile görüşlerine göre; ailelerin tamamının sınıf öğretmenlerine yönelik hem olumlu hem de olumsuz görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin sınıf öğretmenlerinin rolünü ve katkısını farklı şekillerde değerlendirdiğini göstermektedir. Bazı aileler, sınıf öğretmenlerinin çocuklarının özel ihtiyaçlarını anladığını ve bu ihtiyaçlara uygun destek sağladığını vurgularken, diğerleri sınıf öğretmenlerinin daha genel bir yaklaşım benimsediğini ve özel ders vermediğini belirtmektedir. Bu sonuçlar, sınıf öğretmenlerinin ÖÖG tanısı alan çocukların eğitimine nasıl yaklaştıklarının çeşitliliğini göstermektedir. Eğitimcilerin, çocukların özel ihtiyaçlarını anlamalarının ve bu ihtiyaçlara uygun bir eğitim sağlamalarının önemli olduğu düşünülmektedir.

Rehber öğretmenine yönelik görüşler kodu ile ilgili düşüncelerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A3: “Daha sonra tanı konulduktan sonra rehber öğretmenle de görüşmeye başladık. O konuda da Allah razı olsun onlarla da iletişimimiz güzel oldu. Her seferinde hani bir sıkıntı olur. Bizimle çocukla ilgili görüşebilirsiniz, bilgi alabilirsiniz...ya iletişimimiz güzeldi sıkıntı olmadı.”

A4: “...böyle bir yerin olduğunu, böyle bir eğitim olduğunu ben dışarıdan öğrendim...bence okulda velilere bu tarz bir şey olduğunun anlatılması lazım. Çünkü velilerin hiçbiri bilmiyor bence

okulda anlatılması lazım bütün velilere yani ki çocuklarınız da böyle bir şey olabilir...böyle bir kurum var, oraya gitmeniz gerekiyor diye bizi yönlendirmeleri lazım. Ben dediğim gibi ne sınıf öğretmenimizden böyle bir yönlendirme aldım nede rehber öğretmenimiz bizi bu konuda yönlendirdi."

Aile görüşlerine göre, ailelerin rehber öğretmenlere yönelik hem olumlu hem de olumsuz görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin rehber öğretmenlerle iletişimlerinin kalitesine ve rehberlik hizmetlerine yönelik bilgilendirilmeye değer verdiğini göstermektedir. Rehber öğretmenlerin, ÖÖG tanısı alan çocukların ailelerine bu hizmetler hakkında bilgi vermesi ve ihtiyaç halinde yönlendirme yapması önemlidir. Ayrıca, okulların rehberlik hizmetlerini daha etkili bir şekilde tanıtması ve velileri bu konuda bilgilendirmesi, çocukların daha iyi desteklenmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Okul idaresine yönelik görüşler kodu ile ilgili düşüncelerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A3: "Okul idaresi açısından idare ile herhangi bir problem yaşamadım. Zaten hani bilmiyorum çocuğum da dediğim gibi çok fazla bir problem olmadığı için kaynaştırma öğrencileri için hani bazı sıkıntılar oluyor diye duymuştum ama biz bir sıkıntı yaşamadık..."

A6: "Okul idaresi bağlamında şunu ekleyebilirim herhangi biri bana oradan bir dönüş yapmadı...onlardan herhangi bir dönüş hiç almadım bu zamana kadar. Çetin için şunu yapalım, şöyle düşünür müsünüz? Şöyle ilgilenelim deyip herhangi bir şey almadım yani dönüş olmadı bana."

Aile görüşlerine göre, bazı ailelerin okul idaresi ile herhangi bir sorun yaşamadığı, ancak okul idaresinin aileler ile iletişim kurmadığı, ailelere çocukları ile ilgili bir öneri sunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, ailelerin okul idaresiyle olan iletişimlerinin ve deneyimlerinin farklılıklar gösterdiğini göstermektedir. Bazı aileler okul idaresiyle sorunsuz bir ilişki yaşarken, diğerleri özel ilgi veya destek talep etmelerine rağmen bu desteği alamamış gibi görünmektedir. Okul idaresinin, ÖÖG tanısı alan öğrencilerin ve ailelerinin ihtiyaçlarına daha hassas bir şekilde yanıt vermesinin ve iletişimi güçlendirmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

3.6. Ailelerin Okul Personeline Yönelik Önerileri

Aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu "Okul Personeline Öneriler" kategorisi oluşturulmuştur. Kategori, kodlar, frekanslar ve katılımcılara ait bilgiler Tablo 7'de belirtilmiştir.

Tablo 7. Ailelerin Okul Personeline Yönelik Önerileri

Kategori	Kodlar	f	%	Katılımcı
6. Okul Personeline Öneriler	Sınıf Öğretmenine Yönelik Öneriler	3	%37,5	A2, A4, A8
	Rehber Öğretmenine Yönelik Öneriler	2	%25	A5, A8
	Okul İdaresine Yönelik Öneriler	2	%25	A6, A8

Tablo 7'de, ailelerin okul personeline yönelik önerileri ile ilgili görüşleri "Okul Personeline Öneriler" kategorisi altında toplanmıştır. Kodlar: Sınıf öğretmenine yönelik öneriler (f = 3), rehber

öğretmenine yönelik öneriler ($f= 2$), okul idaresine yönelik öneriler ($f = 2$) şeklinde sıralanmış ve toplamda üç kod ortaya çıkmıştır.

Sınıf öğretmenine yönelik öneriler kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A4: "Evet bu konuda bizi yönlendirmeleri ve beni bilgilendirmelerini isterdim. Yani sırf çok geç olmadan yani zamanımız kaybolmadan. Benim bir dört yılım kaybolduktan sonra bunu öğrenmenin bir anlamı yoktu. Zamanında bunu bize ifade etmelerini ve bizi yönlendirmelerine isterdim."

Aile görüşlerine göre, sınıf öğretmenlerinin ÖÖG'den etkilenmiş olabileceğini düşündükleri öğrencileri erken dönemde fark edip ilgili kurumlara yönlendirmeleri ve bu konu hakkında aileleri bilgilendirmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır

Rehber öğretmenine yönelik öneriler kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerden A8'in ifadesi betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A8: "...benim çocuğum gibi var işte hareketlerini kontrol edemediği için biraz tabii problem yaşıyorum. Bu yönden ara ara alıp sohbet etmeli. Yani bir şikâyet olduğunda değil de başka rahat zamanlarda belirli aralıklarla sohbet etmeliler. Konuşmalılar, sohbet etmeliler...başka aktivitelere yönlendirmeliler..."

Aile görüşlerine göre, rehber öğretmenlerin bir şikâyet olduğunda değil de normal zamanlarda da öğrencilerle sohbet etmeleri ve öğrencileri başka aktivitelere yönlendirmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu önerilerin rehber öğretmenlerin ailelerle daha etkili bir iş birliği yapmalarına ve ÖÖG tanısı alan öğrencilere daha iyi destek sağlamalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ailelerin duygusal ve pratik ihtiyaçlarına uygun bir şekilde rehberlik yapmanın hem çocukların hem de ailelerin okul deneyimini olumlu yönde etkileyebileceğine inanılmaktadır.

Okul idaresine yönelik öneriler kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerden A6 ve A8'in ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A6: "...onlarında ailelerle iletişime geçmesi gerekiyor. Müdür yardımcısı ve müdür olabilir yani bu şekilde bir bilgi paylaşımı yapabilirler. Çocuğun için şöyle şöyle bir uygulama yapsak düşünür müsünüz? Gibi bir çalışma yapmaları gerektiğini düşünüyorum."

A8: "...özel eğitim öğrencilerine ilişkin aktiviteleri ilgi alanlarına yönelik oluşturmaları. Yani bu alanda yönlendirmelerini geri planda bırakmamalarını...ne istiyorsa neyi seviyorsa o alana yönlendirilmeli. ...mesela benim oğlum bir satranç oynamayı ne bileyim bir basket oynamayı ya da resim çizmeyi çok sever. Bu aktiviteleri artırmalarını isterim tabii ki."

Aile görüşlerine göre, bir kısım ailenin kendileriyle iletişim kurulması, bilgi paylaşımında bulunması ve okulda çocuklarının ilgi alanlarına göre aktiviteler oluşturulmasına ilişkin okul idaresine öneride bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu önerilerin okul idaresinin ailelerle daha iyi iletişim kurmasına ve öğrencilerin eğitim deneyimlerini kişiselleştirmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda, öğrencilerin ilgi alanlarına ve güçlü yanlarına odaklanarak eğitimlerini daha etkili bir şekilde sürdürebilecekleri düşünülmektedir.

3.7. Ailelerin Hastane Personeline Yönelik Görüşleri

Aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu "Hastane Personeline Yönelik Görüşler" kategorisi oluşturulmuştur. Kategori, kodlar, frekanslar ve katılımcılara ait bilgiler Tablo 8'de belirtilmiştir.

Tablo 8. Ailelerin Hastane Personeline Yönelik Görüşleri

Kategori	Kodlar	f	%	Katılımcı
7. Hastane Personeline Yönelik Görüşler	Personele Bakış	6	%75	A1, A3, A4, A5, A6, A7
	Değerlendirme Süresi	4	%50	A1, A2, A4, A6
	Randevu Süreci	2	%25	A5, A6

Tablo 8’de ailelerin hastane personeline yönelik görüşleri “Hastane Personeline Yönelik Görüşler” kategorisi altında toplanmıştır. Kodlar: Personele bakış ($f = 6$), değerlendirme süresi ($f = 4$), randevu süreci ($f = 2$) şeklinde sıralanmış ve toplamda üç kod ortaya çıkmıştır.

Personele bakış kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A3: “Güzel ilgilendiğini düşünüyorum...çocukla yalnız vakitte geçirdiler...o rahatlığı sağladığını düşünüyorum, yanında rahat ettiğini düşünüyorum. Bir problemimiz olmadı karşılıklı birbirimizi anladık. Hani doktor hanımla da çocukla doktoru arasında bir sevgi bağı bile oluştu. Hani oraya giderken bir sıkıntı etmedi hani gideceğim, görüşeceğim oradaki ablayla görüşeceğim bir problem olmadı...”

A5: “Hocam bu ilk gittiğimiz bayan doktor vardı. Onlar çok güzel davrandılar. Yani onları gerçekten tebrik ederim. Biz evde belki çocuğumuza bu şekilde davranamıyoruz...”

Aile görüşlerine göre, çocuk psikiyatrlarının çocuklarla ilgilendiği, onlara iyi davrandığı, değerlendirme öncesinde çocukları rahatlattığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu görüşler, personelin ve doktorların ailelerle güçlü ve destekleyici bir ilişki kurmalarının önemini vurgulamaktadır. Bu tür pozitif ilişkilerin çocukların tedavi süreçlerini daha olumlu bir şekilde deneyimlemelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Değerlendirme süresi kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A1: “Ayırdı hocam bayağı dinledi konuştu bizi. Beni çocuğumla içeri aldı zaten.”

A4: “Yani kısaydı yani çok uzun sürmedi. Yani rehberlikte daha fazla uzun sürdü...psikiyatrimizle görüşmelerimiz yani 10 dakika o kadar yani belki 15 dakika taş çatlasa yani bundan fazla sürmedi. Daha uzun sürmesi gerekirdi.”

Aile görüşlerine göre, bazı ailelerin hastanedeki değerlendirme süresini yetersiz, diğerlerinin ise yeterli bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu görüşlerin farklılığına rağmen, ailelerin bazılarının değerlendirme süresini yeterli bulduğu, diğerlerinin ise yetersiz bulduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, değerlendirme süresinin standartlaştırılması veya kişiselleştirilmesi konusunda dikkatli bir şekilde düşünülmesi gerektiğini göstermektedir. Değerlendirme süresi, ailelerin ihtiyaçlarına ve çocuğun durumuna göre ayarlanmalıdır, böylece her aile ve çocuk için en iyi sonuçlar elde edilebilir.

Randevu süreci kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerden A5 ve A6’nın ifadesi betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A5: “Birde sıra olayı gerçekten çok şey hem 182’den aldığımız randevu biz 17 güne almıştık. Evet 17 güne almıştık.”

A6: “...sadece en büyük sıkıntım hastane personeliyle bu randevu olaylarında çok büyük sıkıntı yaşadım ben. Randevuları geç tarihlere gerçekten veriyorlar. İstedğim tarihi alamıyordum. Yani randevularda problem vardı.”

Aile görüşlerine göre, ailelerin bir kısmının erken tarihe randevu alamadığı, personelin randevuları geç tarihe verdiği, ailelerin bu konuda hastane personeliyle sıkıntı yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu görüşler, randevu sürecinin daha verimli ve etkili bir şekilde yönetilmesi gerektiğini göstermektedir. Randevu sistemi, ailelerin ve çocukların ihtiyaçlarına daha duyarlı olmalı ve beklemeleri gereken süreleri en aza indirmelidir. Bu düzenleme ailelerin erken müdahale ve tedaviye daha kolay erişim sağlayabileceği anlamına gelecektir. Bu nedenle randevu sürecinin iyileştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

3. 8. Ailelerin Hastane Personeline Yönelik Önerileri

Aileler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu "Hastane Personeline Öneriler" kategorisi oluşturulmuştur. Kategori, kodlar, frekanslar ve katılımcılara ait bilgiler Tablo 9' da belirtilmiştir.

Tablo 9. Ailelerin Hastane Personeline Yönelik Önerileri

Kategori	Kodlar	f	%	Katılımcı
8. Hastane Personeline Öneriler	Personel Yaklaşımı	5	%62,5	A1, A4, A5, A6, A8
	Değerlendirme Süreci	2	%25	A2, A6
	Randevu Süreci	1	%12,5	A6

Tablo 9'da ailelerin hastane personeline yönelik önerileri ile ilgili görüşleri "Hastane Personeline Öneriler" kategorisi altında toplanmıştır. Kodlar: Personel yaklaşımı ($f = 5$), değerlendirme süreci ($f = 2$) ve randevu süreci ($f = 1$) şeklinde sıralanmış ve toplamda üç kod ortaya çıkmıştır.

Personel yaklaşımı kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerin bazılarının ifadeleri betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A8: "Tabii ki sonuçta orası özel çocukların polikliniği çocuklar oraya gittiği zaman normal bir vatandaş gibi görüyor onları. Orayı tutma ya da burayı elleme ya da oraya geçme şuraya geçme gibi gereksiz gereksiz konuşmalar. Bu çocuk zaten normal olsa burada olmaz yani o kadar benim gibi olsa adı üstünde çocuk hem çocuk hem hasta bir çocuk zaten o anlamda tabii ki biraz daha duyarlı olabilirler."

Aile görüşlerine göre, bazı aileler, hastane personelinin çocuklarının özel gereksinimli olduğunu unuttuğunu, çocuklarını normalmiş gibi görüp sık sık uyardığını belirtmişlerdir. Bu görüşler, hastane personelinin özel gereksinimli çocuklarla iletişim ve yaklaşım konusunda daha fazla eğitim ve farkındalık geliştirmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Değerlendirme süreci kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerden A2 ve A6'nın ifadesi betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A2: "Biraz daha araştırmalı olsaydı. Daha da böyle zaman verseler zaman tanısalar bize daha kolay mı olurdu? Gibi geliyor bana bilmiyorum. Yani çocuğu tanıma açısından söylüyorum. Yani bir kere ne kadar tanırın çocuğu?"

A6: "...doktorun daha fazla çocuklarla görüşmesini isterdim. Daha fazla dinlenilmesini isterim."

Aile görüşlerine göre; bazı ailelerin hastanedeki değerlendirme sürecinin zamana yayılmasını ve birden çok görüşme ile çocuklarına tanı konulmasını istediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu görüşler, tanılama sürecinin daha etkili ve kişiselleştirilmiş hale getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Daha

fazla iletişim, çocukların gereksinimlerini anlamak ve doğru bir tanı koymak için önemlidir. Ailelerin bu tür önerileri, sağlık profesyonellerine daha iyi bir hizmet sunma konusunda yol gösterici olabilir.

Randevu süreci kodu ile ilgili görüşlerini ifade eden ailelerden A6'nın ifadesi betimsel indeksin bazı kısımlarından birebir alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur.

A6: "Randevu alımlarında bence gayet daha düzgün yani daha başarılı olabilirler."

Aile görüşlerine göre; randevulara ilişkin hastane personelinin daha başarılı ve daha düzgün bir planlama yapması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu ayrıca hastane randevularının erişilebilir ve etkili bir şekilde yönetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmanın amacı; ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerin ÖÖG olan öğrencilerin tanılama süreçlerine yönelik görüşlerini ve deneyimlerini belirlemektir. Bu bölümde ailelerle gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde toplanan verilerin içerik analizine tabii tutulması sonucu her bir alt amaca ilişkin bulgular literatür ışığında yorumlanmış ve diğer araştırmaların sonuçlarıyla tartışılarak sunulmuştur.

4.1. Ailelerin ÖÖG'ye Yönelik Bilgi Düzeyleri ile İlgili Görüşleri

Araştırmada ailelerin ÖÖG'ye yönelik bilgi düzeyleri alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde ailelerin tamamının ÖÖG hakkında sınırlı düzeyde bilgi sahibi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulguya benzer Tekin (2017) ailelerle gerçekleştirdiği çalışmasında ÖÖG'den etkilenmiş çocuğu olan ailelerin ÖÖG'ye ilişkin yeterli farkındalığa ve bilgiye sahip olmadığını, ailelerin ÖÖG ile ilgili kavram yanılgısı yaşadığını belirtmiştir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle benzer bulgular ortaya koyduğu söylenebilir. ÖÖG tanısı almış çocukların ailelerinin, eğitim sistemine ve sağlık profesyonellerine yönelik daha fazla rehberlik ve bilgiye ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Ailelerin bu konudaki sınırlı bilgi düzeyleri, çocukların potansiyellerinin tam olarak gerçekleştirilmesini engelleyebilir ve onların başarılarına olumsuz etki edebilir. Bu nedenle, ÖÖG hakkında bilgi ve farkındalık düzeyini artırmaya yönelik eğitim ve bilgilendirme programlarının geliştirilmesi önerilmektedir. Araştırma sonuçlarının ilgili alanyazınla benzer bulgular ortaya koyması, bu sorunun evrensel bir mesele olduğunu ve farklı bölgelerdeki ailelerin benzer zorluklarla karşılaşabileceğini göstermektedir. Bu nedenle, ulusal ve uluslararası alanyazınla uyumlu bir şekilde bu konudaki araştırmaların yaygınlaştırılmasının kritik öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Özellikle diğer ülkelerdeki benzer çalışmalarla karşılaştırmalı analizler yapılabilir ve bu karşılaştırmalardan elde edilen bilgiler, politika yapıcıları ve eğitimcileri bilinçlendirme çabalarını şekillendirmek için kullanılabilir. Bu bağlamda, ailelere yönelik bilgilendirme ve destek programlarının tasarımı ve uygulanması için bu bulgunun önerilere dayanak oluşturması önemlidir.

Çocuğu tanılandıktan sonra ailelerin bir kısmının ÖÖG hakkında daha çok deneyim kazandığı, çocuk okula başladıktan sonra ÖÖG'yi daha iyi anlamaya ve tanımaya başladığı tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde bu bulguya benzer Öğülmüş vd. (2021) ÖÖG'den etkilenmiş çocuğu olan ailelerle gerçekleştirdiği çalışmasında ailelerin çocuklarının ÖÖG olabileceklerini fark ettikten sonra çocuklarına yararı dokunsun diye ÖÖG ile ilgili yoğun bir araştırma içerisine girdiğini belirtmiştir. Yine Tekin (2017) çocuğu ÖÖG tanısı almış ailelerle gerçekleştirdiği çalışmasında aileler çocuklarının ilkökul birinci sınıfa başladıktan sonra düşük akademik başarı göstermesi ile ÖÖG'yi fark ettiklerini belirtmişlerdir.

4.2. Ailelerin Tanılama Sürecine Yönelik Görüşleri

Araştırmada ailelerin tanılama sürecine yönelik görüşleri alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde, çocuklarının ÖÖG tanısı alması karşısında ailelerin bir kısmının çok zorlandığı, bu durumu kabullenmek istemediği ortaya çıkmıştır. Bu bulguya benzer Türkkal (2018) çalışmasında, ailelerin fark etme sürecine ilişkin endişe, korku ve üzüntü şeklinde duygusal tepkiler gösterdiğini, zamanla bu tepkilerin azaldığını ve kabullenme davranışı ile sonuçlandığını belirtmiştir. Yine Tekin (2017), ailelerle gerçekleştirdiği çalışmasında çocuklarının durumunu kabullenmede ailelerin çok zorlandığını belirtmiştir. Bu bulgular, ÖÖG tanısı almış çocuklar ve aileleri için oldukça önemlidir; çünkü bu tür zorlukları daha erken dönemde tanımak ve anlamak, daha etkili müdahalelerin başlamasına olanak tanıyabilecektir. Ailelerin bu belirtileri gözlemleyerek fark etmeleri, çocuklarının ÖÖG ile başa çıkmak için ihtiyaç duyabileceği destek ve kaynakları daha hızlı bir şekilde bulmalarına yardımcı olabilecektir. Ayrıca, bu bulgular, eğitimciler, psikologlar ve diğer sağlık profesyonelleri için de önemlidir. Özellikle öğretmenler, çocuklarının bu belirtilerini fark ettiğinde daha erken bir müdahalede bulunabilirler ve bu, çocukların eğitim ve öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkileyebilir. Bu bulguların eğitim sistemlerini ve politikalarını gözden geçiren karar alıcılara da katkı sağlayabileceği ve bu alandaki kaynakların daha etkili bir şekilde dağıtılmasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Uluslararası alanyazın incelendiğinde, benzer bulguların dünya genelinde ÖÖG tanısı almış çocuklar ve aileleri arasında yaygın olarak görüldüğüne dair pek çok araştırmanın olduğunu görülmektedir (Heiman vd., 2008; Kabuto, 2020; Kataoka vd., 2004); Rice, 2017). Özellikle ÖÖG belirtilerinin tanınması ve kabullenilmesi sürecinde yaşanan zorlukların, uluslararası düzeydeki çalışmalarda da vurgulandığını gösteren pek çok kaynak bulunmaktadır. Bu uluslararası çalışmalar, ailelerin çocuklarında gözlemedikleri benzer ipuçlarını, ÖÖG belirtileri olarak tanımlamış ve bu belirtilerin fark edilmesinin genellikle bir süreç gerektirdiğini ortaya koymuştur (Kataoka vd., 2004). Çocukların öğrenme güçlüğü'nün, özellikle okuma, yazma ve matematikle ilgili sorunların erken dönemde tespit edilmesi, uluslararası alandaki uzmanlar tarafından da vurgulanmıştır. Ayrıca, bu uluslararası çalışmalar, bu tür zorlukların fark edilmesi ve kabullenilmesinin, çocukların daha iyi desteklenmesi ve eğitimlerinin daha etkili bir şekilde planlanması için kritik bir adım olduğunu vurgulamaktadır (Kabuto, 2020; Rice, 2017).

Ailelerin, çocuklarının ÖÖG'den etkilenmiş olabileceklerini bazı ipuçlarını gözlemleyerek fark ettiği ortaya çıkmıştır. Ailelerin çocuklarında gözlemedikleri bu ipuçlarının; öğrenilenleri kısa sürede unutmak, bazı harf ve rakamları ters yazmak, okumayı öğrenmede zorlanmak, ödev yaparken çok zaman harcamak olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde bu bulguya benzer Türkkal (2018) çalışmasında aileler çocuklarının özel gereksinimli olabileceğini çocukları ile ev ortamında gerçekleştirdikleri akademik çalışmalar ve çocuklarının evde sergilediği davranış örüntülerinden elde ettikleri ipuçları ile fark ettiklerini belirtmiştir. Yine Tekin (2017) ailelerle yaptığı çalışmasında bu çocukların okuma, okuduğunu anlama ve yazma becerilerinde çeşitli sorunlar yaşadığını ve bu şekilde fark edildiğini belirtmiştir. Uluslararası literatürde de benzer bulguların olduğu gözlemlenmektedir (Chmiliar, 2009; Mellard vd., 2004). Yapılan birçok çalışma, ailelerin çocuklarının ÖÖG yaşadığını çeşitli gözlemlerle fark ettiklerini desteklemektedir (İbrahim vd., 2021; Nelson ve Harwood, 2011). Bu uluslararası bulgular, ailelerin çocuklarının ÖÖG ile ilişkili belirtileri tanıma ve fark etme konusundaki duyarlılıklarını ve gözlem yeteneklerini vurgulamaktadır (Kabuto, 2020). Ayrıca, bu tür gözlemlerin erken tanı ve müdahale açısından kritik bir öneme sahip olduğunu da göstermektedir; çünkü ailelerin farkındalığı, çocukların ihtiyaçlarının erken dönemde tespit edilmesine ve uygun desteklerin sağlanmasına yardımcı olabilir.

Ailelerin bir kısmının ÖÖG tanısı almış çocukların, arkadaşları ve onların aileleri ile bir sorun yaşamadığını belirttiği bulgusuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer (Tekin 2017) ÖÖG tanılı öğrencilerin aileleriyle gerçekleştirdiği çalışmada öğretmen ve öğrencilerin ÖÖG olan öğrencileri sosyal yönden kabullendiğini belirtmiştir. Yine Özdemir (2022) sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmada, ÖÖG tanısı almış kaynaştırma öğrencilerine karşı öğrenci velilerinin olumlu tutum ve davranışlar sergilediğini belirtmiştir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusundan farklı olarak Karaaslan (2015), çocukları tanı aldıktan sonra ailelerin okulda dışlandığını ve kabul görmediğini belirtmiştir. İzoğlu-Tok ve Doğan (2022) çalışmada benzer bulgulara ulaşmıştır. Bu farklılıkların örneklem büyüklüğü ve seçiminden, araştırma tasarımından ve zaman faktöründen kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin özellikleri ve araştırma yöntemlerinin de sonuçları etkileyebileceği değerlendirilmiştir. Bu nedenle, farklı sonuçlar elde eden çalışmaların dikkatle incelenmesi ve daha fazla araştırmanın yapılması önerilmektedir.

4.3. Ailelerin RAM Personeline Yönelik Görüşleri

Araştırmada ailelerin RAM personeline yönelik görüşleri alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde, ailelerin RAM personeli için hem olumlu hem de olumsuz görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. RAM personelinin genelde genç, cana yakın olmasının ve ailelerle güzel iletişim kurmasının aileler tarafından olumlu, bazı RAM personelinin çocuklara karşı nahif davranmamasının ise aileler tarafından olumsuz karşılandığı ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Dikili (2010) çocuğu RAM'da hafif düzey yetersizlik tanısı almış ailelerle gerçekleştirdiği çalışmada ailelerin RAM çalışanları için kendileriyle olumlu yönde iletişim yürüttüklerini ve kendilerine karşı olumlu davranış ve tutum içinde olduklarını belirtmiştir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre, ailelerin bir kısmının RAM'daki değerlendirme süresini yeterli, diğer bir kısmının ise yetersiz bulduğu ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer olarak Türkkal (2018) çalışmada ailelerin büyük bir çoğunluğunun eğitsel değerlendirme süresini yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Yaman (2017) sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmada, RAM'da eğitsel değerlendirme için geçen sürenin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle hem benzerlik gösterdiği hem de farklılaştığı sonucuna ulaşılabilir.

Bazı ailelerin çocuklarının ÖÖG tanısı almış olmasını olumlu karşıladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Türkkal (2018) çalışmada ailelerin çocuklarının tanı aldıktan sonra akademik olarak gelişim kaydettiklerini bu nedenle tanılamanın yararlı olduğunu düşündüklerini ve tanılama sürecine olumlu yaklaştıklarını belirtmiştir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir.

4.4. Ailelerin RAM Personeline Yönelik Önerileri

Araştırmada ailelerin RAM personeline yönelik önerileri alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde, ailelerin bir kısmının, randevuların özel gereksinim türüne göre ve erken bir tarihe verilmesine ilişkin öneride bulunduğu ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Türkkal (2018) çalışmada, ailelerin RAM tarafından verilen randevuların daha erken bir tarihe verilmesi yönünde istekleri olduğunu belirtmiştir.

Bazı ailelerin ÖÖG konusunda RAM personelinden bilgilendirilme talebinde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Türkkal (2018) çalışmada, ailelerin RAM'ın kendilerine daha ayrıntılı bilgi vermesi yönünde istekleri olduğunu belirtmiştir. Yine Kırbıyık (2011)

çalışmasında, rehber öğretmenlerin ailelere özel eğitim, destek eğitim ve özel gereksinimli bireylerin eğitimleri ile ilgili bilgilendirme oturumları yapmaları gerektiğini belirtmiştir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle örtüştüğü sonucuna ulaşılabilir.

Ailelerin bir kısmına göre, RAM'a değerlendirmeye gelen çocuklara personelin yaklaşımının daha nahif olması gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Melekoğlu vd. (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada özel gereksinimli bireylerin tanı alma süreçlerinde yer alan uzmanların bir kısmının yetersizlikten etkilenmiş bireye ve ailesine ılımlı davrandığı, diğer bir kısım uzmanın ise yetersizlikten etkilenmiş birey ve ailesine karşı sert bir tutum sergilediği görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle hem örtüştüğü hem de farklılaştığı sonucuna ulaşılabilir.

4.5. Ailelerin Okul Personeline Yönelik Görüşleri

Araştırmada ailelerin okul personeline yönelik görüşleri alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde, ailelerin tamamının sınıf öğretmenlerine yönelik hem olumlu hem de olumsuz görüşleri olduğu ortaya çıkmıştır. Aileler sınıf öğretmenlerinin özel öğrencilerin dilinden anlayıp konuşmadığını, ÖÖG tanılı öğrencileri sınıfta kendi hallerine bıraktığını, ona özel ders vermediğini belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Tekin (2017) ÖÖG'den etkilenmiş çocuğu olan ailelerle gerçekleştirdiği çalışmasında bazı aileler, sınıf öğretmenlerinin çocuklarına özgü bireysel bir program ve yöntem uygulamadığını belirtmişlerdir. Bunun yanında, ailelerden bazıları sınıf öğretmenlerinin çocukları için elinden gelen her şeyi yaptığını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle hem benzerlik gösterdiği hem de farklılaştığı sonucuna ulaşılabilir.

Ailelerin rehber öğretmenlere yönelik hem olumlu hem de olumsuz görüşleri olduğu bu araştırmanın diğer bulguları arasındadır. Aileler, okul rehber öğretmenlerinin RAM hakkında kendilerine bilgi vermediğini, çocuklarını RAM'a yönlendirmediğini belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde, araştırmanın bu bulgusundan farklı olarak Doğan ve Türkkal (2019) RAM çalışını, sınıf öğretmeni ve ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada çocuğu özel gereksinimli olan ailelerin RAM'a yönlendirilmesinde sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin ailelere yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında, ailelerden bazıları rehber öğretmenle güzel bir iletişim kurduklarını, rehber öğretmenlerin elinden geldiğince kendilerine bilgi vermeye ve yardımcı olmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Çayır (2021) hafif zihinsel yetersizliği tanısı almış ailelerle gerçekleştirdiği çalışmasında, eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine ilişkin ailelerin okul rehber öğretmeni ve diğer öğretmenler tarafından bilgilendirildiğini belirtmiştir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre, bazı ailelerin okul idaresi ile herhangi bir sorun yaşamadığı, ancak okul idaresinin aileler ile iletişim kurmadığı, ailelere çocukları ile ilgili bir öneri sunmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Doğan-Temur ve Korkmaz (2021) ÖÖG tanılı çocuğu bulanan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada ailelerin, öğretmenler ve okul idarecilerinden kendileriyle etkili iletişim kurmaları yönünde istekleri olduğunu belirtmiştir. Literatür incelendiğinde, araştırmanın bu bulgusunun literatürle benzer bulgular ortaya koyduğu söylenebilir.

4.6. Ailelerin Okul Personeline Yönelik Önerileri

Araştırmada, ailelerin okul personeline yönelik önerileri alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin ÖÖG'den etkilenmiş olabileceğini düşündükleri öğrencileri erken dönemde fark edip ilgili kurumlara yönlendirmeleri ve bu konu hakkında aileleri bilgilendirmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer İzoglu-Tok ve Doğan (2022) ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada aileler, ÖÖG'den etkilenmiş

öğrencilerin erken dönemde tanılanamamasını öğretmenlerin ihmalkâr tutumlarına ve ÖÖG hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarına bağlamışlardır.

Ailelerin bir kısmına göre, rehber öğretmenlerin bir şikâyet olduğunda değil de normal zamanlarda da öğrencilerle sohbet etmeleri ve öğrencileri başka aktivitelere yönlendirmeleri gerektiği bu araştırmanın diğer bulguları arasındadır. Literatür incelendiğinde, Yılmaz ve Bengisoy (2019) özel gereksinimli çocuğu olan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada aileler okulda çocuklarının farklı ortamlar görmesine yönelik okul rehberlik biriminin gerekli faaliyetleri planlaması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle benzer bulgular ortaya koyduğu söylenebilir.

Bir kısım ailenin kendileriyle iletişim kurulması, bilgi paylaşımında bulunulması ve okulda çocuklarının ilgi alanlarına göre aktiviteler oluşturulmasına ilişkin okul idaresine öneride bulunduğu ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Koç (2012) sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirdiği çalışmasında ÖÖG'den etkilenmiş öğrencilerin bilgi, beceri, yetenek ve ilgileri dikkate alınarak çeşitli aktivitelere yönlendirilmeleri gerektiğini belirtmiştir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle paralellik gösterdiği söylenebilir.

4. 7. Ailelerin Hastane Personeline Yönelik Görüşleri

Araştırmada, ailelerin hastane personeline yönelik görüşleri alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde ailelerden bazıları; çocuk psikiyatrlarının çocuklarla ilgilendiğini, çocuklara iyi davrandığını, değerlendirme öncesinde çocukları rahatlattığını belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Melekoğlu vd. (2018) özel gereksinimli çocuğu olan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada aileler, çocuklarının değerlendirilmesi sürecinde bazı uzmanların kendilerine ve çocuklarına karşı ılımlı olduğunu bazıların ise olumsuz sayılabilecek davranışlar sergilediğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bulgusunun hem literatürle benzerlik gösterdiği hem de farklılaştığı sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre, ailelerin bir kısmının hastanedeki değerlendirme süresini yetersiz, diğer bir kısmının ise yeterli bulduğu ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde, İzoğlu-Tok ve Doğan (2022) ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada ailelerin hastanedeki değerlendirme süresini kısa bulduğunu belirtmişlerdir. Yine Melekoğlu vd. (2018), özel gereksinimli çocuğu olan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada benzer bulgulara ulaşmıştır.

ÖÖG olan çocukların tanılanması için hastane randevuları konusundaki sıkıntılar, genellikle ailelerin bu önemli süreçte karşılaştığı zorlukların bir yansımasıdır. Bu süreç, çocuğun erken müdahale ve destek alabilmesi açısından son derece kritiktir. Ancak, bazı durumlarda ailelerin erken bir tarih için randevu almakta güçlük çekmeleri veya randevuların geç tarihlerde verilmesi, çocuğun gereksinim duyduğu yardımın gecikmesine neden olabilmektedir. Bu durum, özellikle ÖÖG olan çocukların eğitim ve rehabilitasyon ihtiyaçlarını karşılamada ciddi bir engel olabilmektedir. Dolayısıyla, hastanelerde randevu süreçlerinin daha etkili ve hızlı bir şekilde yönetilmesi, ailelerin çocuklarına zamanında yardım sağlayabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konuda yapılan çalışmaların ve iyileştirme çabalarının artış göstermesiyle birlikte, ÖÖG olan çocukların erken dönemde gerekli desteklerden yararlanmaları sağlanacaktır. Ailelerin bir kısmının erken tarihe randevu alamadığı, personelin randevuları geç tarihe verdiği, ailelerin bu konuda hastane personeliyle sıkıntı yaşadığı araştırmanın diğer bulguları arasındadır. Literatür incelendiğinde bu bulguya benzer Öğülmüş vd. (2021) ÖÖG tanılı çocuğu olan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada ailelerin hastanelerden randevu alırken çok zorlandığını belirtmiştir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.8. Ailelerin Hastane Personeline Yönelik Önerileri

ÖÖG olan öğrencilerin tanılması ve değerlendirilmesi ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Ülkemizde tanılama süreçlerinde hastaneler kritik rol üstlenmektedir. Araştırmada, ailelerin hastane personeline yönelik önerileri alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde, bazı aileler, hastane personelinin çocuklarının özel gereksinimli olduğunu unuttuğunu, çocuklarını normalmiş gibi görüp sık sık uyardığını belirtmişlerdir. Bu durum karşısında çocuklarına karşı daha duyarlı davranılmasına ilişkin ailelerin hastane personeline öneride bulunduğu ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Melekoğlu vd. (2018) özel gereksinimli çocuğu olan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada, ailelerin hastane sürecinde birtakım sorunlarla karşılaştığını belirtmişlerdir. Karşılaşılan sorunlar arasında ortamın gürültülü olması, hastane personelinin çocuklara karşı olan olumsuz tutumlarının olması ve hastane ortamında çocukların uzun süre beklemesi gibi sorunların yer aldığını belirtmişlerdir.

Bazı ailelerin hastanedeki değerlendirme sürecinin zamana yayılmasını ve birden çok görüşme ile çocuklarına tanı konulmasını istediği bulgusuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Karaaslan (2015) otizmlili çocuk aileleri ve psikiyatrlar ile gerçekleştirdiği çalışmasında, aileler, doktorların kendilerini dinlemediğini, çocuklarını farklı ortamlarda görmeye gerek duymadan kısa süreli gözlemler neticesinde tanıladığını belirtmiştir. Yine İzoğlu-Tok ve Doğan (2022), ÖÖG tanılı çocuğu bulunan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada, ailelerin hastanedeki değerlendirme süresini kısa bulduğunu belirtmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ÖÖG olan çocukların tanılması ve değerlendirmesi genellikle öğrencinin bulunduğu okul sistemi içinde gerçekleştirilir (Agrawal vd., 2019). Öğrencinin ÖÖG tanısı alabilmesi için öncelikle eğitim kurumları, öğretmenler ve okul psikologları tarafından çeşitli değerlendirmeler ve gözlemler yapılır. Bu değerlendirmeler sırasında öğrencinin akademik performansı, davranışsal özellikleri, öğrenme güçlükleri ve diğer faktörler göz önünde bulundurulur. Eğer bu ön değerlendirmeler sonucunda ÖÖG şüphesi doğarsa, öğrenci daha kapsamlı bir değerlendirme yapılması için rehberlik servisleri veya özel eğitim departmanlarına yönlendirilir. Bu değerlendirme süreci genellikle öğrencinin öğrenme güçlüklerinin nedenlerini belirlemeyi amaçlar (Ruban, 2005). Bu aşamada psikologlar, özel eğitim uzmanları ve diğer uzmanlar, öğrencinin öğrenme profilini değerlendirir ve gerekli tanıları koymak için çalışır. ÖÖG tanısı alınan öğrencilere daha sonra uygun özel eğitim ve destek hizmetleri sunulur. Amerika'da ÖÖG tanılması ve destek hizmetleri, federal yasalar ve yerel okul bölgelerinin politika ve yönergeleri çerçevesinde yürütülür. Bu süreç, öğrencilerin eğitim haklarına saygı gösterilmesini ve eğitimlerinin ihtiyaçlarına uygun şekilde planlanmasını sağlar. Ülkemizde de tanılama süreçlerinde benzer süreçlerin kullanımının ve buna yönelik altyapının sağlanmasının ÖÖG olan çocukların tanılama süreçlerine yönelik önemli katkılarda bulunarak süreci daha etkin hale getirebileceği düşünülmektedir.

Ailelerin bir kısmının randevulara ilişkin hastane personelinin daha başarılı ve daha düzgün bir planlama yapması gerektiğine yönelik öneride bulunduğu ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde, bu bulguya benzer Melekoğlu vd. (2018) özel gereksinimli çocuğu olan ailelerle gerçekleştirdikleri çalışmada aileler, çocuklarının tıbbi tanılamalarını gerçekleştirmek için uzun uğraşlar sonucunda hastanelerden randevu alabildiklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusunun literatürle benzer bulgular ortaya koyduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın bulgularından yola çıkarak uygulamaya yönelik birtakım önerilerde bulunulabilir:

- Ailelerin tamamının ÖÖG hakkında sınırlı düzeyde bilgi sahibi olduğu görülmüştür. Bu bağlamda ailelere ÖÖG olan bireyler, özellikleri ve erken müdahale hakkında seminerler ya da kurslar düzenlenebilir.

- Ailelerin bir kısmının çocuklarının ÖÖG tanısı almasını kabullenmekte çok zorlandığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda öğretmenler, RAM personeli ve diğer paydaşlar tarafından özel gereksinimli öğrencilerin kabulüne ilişkin ailelere farkındalık eğitimleri verilebilir.
- Bazı ailelerin RAM'dan ve hastanelerden randevu alırken çok zorlandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu kurumların randevu sistemlerinin ihtiyaca cevap verecek şekilde düzenlenmesine yönelik gerekli düzenlemeler yapılabilir.
- Ailelere RAM'ı tanıtıcı etkinlikler ve de eğitimler düzenlenebilir.

Araştırmanın bulgularından yola çıkarak gelecekteki çalışmalar için birtakım önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırma nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. İleriki çalışmalarda karma yöntem kullanılarak ÖÖG olan bireylerin tanılama süreçleri incelenebilir.
- Bu araştırma aileler ile gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla öğretmenler ve çocuk ve ruh sağlığı hastalıkları uzmanlarının katılımı ile bu araştırma yeniden çalışılabilir.
- Bu çalışmada ilkokula devam eden ÖÖG tanısı almış öğrencilerin aileleri arasından katılımcılar seçilmiştir. Gelecekteki çalışmalarda ortaokul ve lise kademesine devam eden ailelerinde katılımıyla ÖÖG olan öğrencilerin tanılama süreçleri incelenebilir.

Kaynaklar

- Agrawal, J., Barrio, B. L., Kressler, B., Hsiao, Y. J., & Shankland, R. K. (2019). International policies, identification, and services for students with learning disabilities: An exploration across 10 countries. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal*, 17(1), 95-113.
- Aslan, K. (2015, Mayıs). Özgül öğrenme güçlüğünün erken dönem belirtileri ve erken müdahale uygulamalarına dair derleme. *Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre'sinde sunulmuş bildiri*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Atalay, Ö. D. (2013). *Özgül öğrenme güçlüğü tanılı çocuğa sahip annelerin algılanan sosyal destek düzeylerinin ve stresle başa çıkma tutumlarının incelenmesi* (Yayın No. 332625) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Balıkçı, Ö. S., & Melekoğlu, M. A. (2019, Kasım). Özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin ve ailelerin okuma destek programının etkileri konusundaki görüşleri. *International Congress on Gifted and Talented Education Kongre'sinde sunulmuş bildiri*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Battal, İ. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerinin değerlendirilmesi Uşak ili örneği* (Yayın No. 205961) [Yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Bhate, S., & Wilkinson, S. (2006). Aetiology of learning disability. *Psychiatry*, 5(9), 298-301. <https://doi.org/10.1053/j.mppsy.2006.08.001>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri (28. Baskı). Pegem Akademi.
- Chmiliar, L. (2009). Perspectives on inclusion: Students with LD, their parents, and their teachers. *Exceptionality Education International*, 19(1), 72-88. <https://doi.org/10.5206/eei.v19i1.7638>

- Creswell, J. W. (2020). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev. Ed.). Edam. (Eserin orijinali 2012' de yayınlandı).
- Çayır, A. (2021). *Hafif düzeyde zihin yetersizliği tanılı çocuğa sahip ailelerin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine ilişkin görüşleri* (Yayın No. 679402) [Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Çiftçi, İ. H. (2018). *Özgöl öğrenme güçlüğü olan çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrası yaşadıkları süreçlerin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Çitil, M. (2015). Özel gereksinimli çocuk. A. Ataman (Ed.), *Temel eğitim öğretmenleri için kaynaştırma uygulamaları ve özel eğitim*. (ss. 57-82). Vize Yayıncılık.
- Demir, B. (2005). *Okulöncesi ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden öğrencilerde özel öğrenme güçlüğünün belirlenmesi* (Yayın No: 188756) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Dikili, G. (2010). *Zihin yetersizliği tanılı çocuğa sahip ailelerin bakış açısından uzmanların aileler ile etkileşimlerinin değerlendirilmesi* (Yayın No. 265726) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Doğan, Z., & Türkkal, A. (2019). Matematik becerilerinde yetersizlik görülen ilkokul öğrencilerinin rehberlik ve araştırma merkezindeki eğitsel tanılama süreçlerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 14(3), 1391-1410. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.22593>
- Doğan-Temur, Ö., & Korkmaz, N. (2021). Özel öğrenme güçlüğü olan çocukların matematik öğrenme sürecine ilişkin veli deneyimleri: Bir durum çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 22(3), 591-609. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.729195>
- Ersoy, A. F., & Buluş, S. (2019). Engelli çocuğu olan annelerde tükenmişlik: Nitel bir çalışma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(3), 764-781.
- Feder, K. P., & Majnemer, A. (2007). Handwriting development, competency, and intervention. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 49(4), 312-317. <https://doi.org/10.1111/j.1469-8749.2007.00312.x>
- Foster, A., Titheradge, H., & Morton, J. (2015). Genetics of learning disability. *Paediatrics and Child Health*, 25(10), 450-457. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2015.06.005>
- Glozman-Janna M., & Plotnikova A. (2021). Learning disabilities in primary school. How to diagnose and remediate the difficulties with a team approach: The first results. *Psychology in Russia: State of the art*, 14(4), 38-50. <https://doi.org/10.11621/pir.2021.0403>
- Güleç, D. (2020). *Öğrenme güçlüğü destek eğitimi alan çocukların aile ilişkileri ile sosyal duygusal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayın No. 650554) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Handler, S. M., & Fierson, W. M. (2011). Joint technical report-learning disabilities. Dyslexia, and Vision. *Pediatrics*, 127(3), e818-e856. <https://doi.org/10.1542/peds.2010-3670>
- Hayran, O. (2018). Araştırma planlama: Değişken, veri ve veri toplama yöntemleri. M. Solak (Ed.), *Sağlık hizmetlerinde araştırma ve değerlendirme* (ss.74-99). Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Heiman, T., Zinck, L. C., & Heath, N. L. (2008). Parents and youth with learning disabilities: Perceptions of relationships and communication. *Journal of Learning Disabilities, 41*(6), 524-534. <https://doi.org/10.1177/00222194083178>
- Hulme, C., & Snowling, M. J. (2016). Reading disorders and dyslexia. *Current opinion in pediatrics, 28*(6), 731–735. <https://doi.org/10.1097/MOP.0000000000000411>
- Ibrahim, R., Hock, K. E., Handrianto, C., Rahman, M. A., & Dagdag, J. (2021). Perceptions of parents and teachers on students with learning disabilities (SLD) in Malaysia. *International Journal of Education, Information Technology, and Others, 4*(2), 287-298. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5057585>
- Işıkdoğan-Uğurlu, N., & Kayhan, N. (2018). Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirme süreçlerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (29)*, 626-669. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.398385>
- İzoğlu-Tok, A., & Doğan, Ö. (2022). Öğrenme güçlüğü olan çocukların tanı sürecinin yönetmelik ve kararname bağlamında değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 23*(2), 319-343. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.800586>
- Kabuto, B. (2020). Parental perceptions of learning disabilities. *The Educational Forum, 84*(3), 242-257. <https://doi.org/10.1080/00131725.2020.1737997>
- Kaçar, H. (2018). *İlkokul öğrencilerinin matematik öğrenme güçlüğü'nün sınıf öğretmenlerinin gözlem ve deneyimlerine göre incelenmesi* (Yayın No. 493092) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Karaaslan, D. (2015). *Otizimli çocukların tıbbi tanılama süreçlerine ilişkin ailelerin ve tanılama görev alan uzman doktorların görüşlerinin incelenmesi* (Yayın No. 414416) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Kataoka, M., Van Kraayenoord, C. E., & Elkins, J. (2004). Principals' and teachers' perceptions of learning disabilities: A study from NARA prefecture, Japan. *Learning Disability Quarterly, 27*(3), 161-175. <https://doi.org/10.2307/1593666>
- Kayahan-Yüksel, D. (2019). *Özel öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların okuma yazma eğitimine anne katılımı: Bir eğitim programı taslağı* (Yayın No. 551821) [Doktora tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Kırbıyık, M. E. (2011). *Özel eğitim değerlendirme kurulunda görevli rehber öğretmenlerin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine ilişkin görüşleri* (Yayın No. 301964) [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Koç, B. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerine yönelik uygulamalarının incelenmesi* (Yayın No. 321310) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Lupuleac, V. (2014). Physical education for the correction of dysgraphia in primary school pupils. *Palestrica of the Third Millennium Civilization & Sport, 15*(2), 122-126.
- Melekoğlu, M., Kırıcı, E., Kartal, H., & Tekin, H. A. (2018). *Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin yaşadıkları deneyimlere göre geçmişten günümüze çocuğu değerlendirme süreci*. M. A. Melekoğlu (Ed.), 28. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı (ss. 65-76), Eskişehir.

- Mellard, D. F., Deshler, D. D., & Barth, A. (2004). LD identification: It's not simply a matter of building a better mousetrap. *Learning Disability Quarterly*, 27(4), 229-242. <https://doi.org/10.2307/1593675>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis*. Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2022). *Millî eğitim istatistikleri*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2021_2022.pdf adresinden 27.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2006). T. C. Resmî Gazete, 26184, 31 Mayıs 2006.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). T. C. Resmî Gazete, 30471, 7 Temmuz 2018.
- Nelson, J. M., & Harwood, H. R. (2011). A meta-analysis of parent and teacher reports of depression among students with learning disabilities: Evidence for the importance of multi-informant assessment. *Psychology in the Schools*, 48(4), 371-384. <https://doi.org/10.1002/pits.20560>
- Öğülmüş, K., Açıkgöz, M. H., & Okur, M. (2021). Özel öğrenme güçlüğü olan çocukların tanılanma sürecinin aile görüşlerine göre incelenmesi. *Route Educational & Social Science Journal*, 8(7), 201-218. <https://doi.org/10.17121/ressjournal.3013>.
- Özdemir, D. (2022). *Özel öğrenme güçlüğü tanısına sahip kaynaştırma öğrencilerinin sınıftaki sosyal uyumlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi* (Yayın No. 726018) [Yüksek lisans tezi, Biruni Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Raskind, W. H. (2001). Current understanding of the genetic basis of reading and spelling disability. *Learning Disability Quarterly*, 24(3), 141-157.
- Rice, H. J. (2017). Parent perceptions of parent involvement with elementary-aged students with learning disabilities. *Learning Disabilities: A Multidisciplinary Journal*, 22(1), 61-73. <https://doi.org/10.18666/LDMJ-2017-V22-11-7973>
- Ruban, L. M. (2005). Identification and assesment of gifted students with learning disabilities. *Theory Into Practice*, 44(2), 115-124. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4402_6
- Sakız, H., & Baş, G. (2019). Öğrenme güçlüğü olan çocukların ve ebeveynlerinin yaşam kalitesi algılarının belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(1), 53-72. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.392308>
- Soğancı, S., & Gülboy, E. (2023). Ebeveynlerin gözünden özgül öğrenme güçlüğü: Bir metafor analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 255-274. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.1212387>
- Tekin, A. (2017). *Öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerle ilgili aile görüşlerinin incelenmesi* (Yayın No. 488591) [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Tercan, H., & Bıçakçı, M. Y. (2018). Özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların annelerinin tanılama öncesi çocuklarının genel gelişim özelliklerine ilişkin görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 68, 581-591. <https://doi.org/10.9761/JASSS7557>

- Türkkal, A. (2018). *Matematik becerilerinde yetersizlik görülen ilkokul öğrencilerinin rehberlik ve araştırma merkezindeki eğitsel tanılama süreçlerinin incelenmesi* (Yayın No. 510425) [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Uruncu-Emirdağı, M. (2018). *Özgül öğrenme güçlüğü olan çocuklara sahip anne babaların çocuklarını kabul-red düzeyleri ile sosyal destek algılarının incelenmesi* (Yayın No. 524190) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Yaman, A. (2017). *Kaynaştırma modeli ile eğitilen öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulamasına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi* (Yayın No: 471821) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ., & Bengiso, A. (2019). Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin okul rehberlik servisinden beklentileri ile ilgili görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 1-23. <https://doi.org/10.19171/uefad.335066>

Extended Abstract

Introduction

The presence of a child with special needs in the family environment affects mothers the most among the primary caregivers of the individual (Ersoy & Buluş, 2019). It has been observed that the social support levels of mothers whose children have been diagnosed with SLD and their attitudes towards coping with stress are statistically significantly different from the of mothers of undiagnosed children (Atalay, 2013). The presence of SLD negatively affects children's relationships with their families and communication with their peers, further aggravating the SLD level (Glozman & Plotnikova, 2021).

This study aims to determine the views and experiences of families with children with SLD regarding individuals who have been diagnosed with SLD. In line with this general purpose, the following sub-objectives were formulated:

1. To determine the families' level of knowledge about SLD:
  - To evaluate the families' level of knowledge about their children's diagnosis of SLD.
  - Identifying the families' lack of knowledge about the symptoms of SLD, educational methods, and sources of support.
2. To investigate the views of families on the diagnosis procedure:
  - To measure the satisfaction levels of families regarding the diagnosis procedure of their children with SLD.
  - To determine the difficulties faced by the families in the diagnosis procedure and their views on communication and cooperation.
3. Evaluating the views of families towards the Guidance and Research Center [GRC] staff:
  - To determine the views of GRC staff regarding the process of providing services to individuals with SLD.
  - To investigate the experiences of GRC staff in communication, support, and cooperation with families.

4. Receiving the families' suggestions for GRC staff:
  - To determine the expectations and needs of families for GRC services and to collect suggestions for GRC staff.
  - To investigate the suggestions of GRC staff on cooperation and communication with families to increase the efficiency of services.
5. Examining the views of the families towards the school personnel:
  - Evaluate the views of school staff on dealing with and providing support to students with SLD.
  - To investigate the experiences of school staff in collaborating with families and contributing to the children's education.
6. Gathering the suggestions of the families towards the school personnel:
  - To identify suggestions to improve the cooperation and communication of families with school staff.
  - To investigate suggestions of school staff to improve education and support services for students with SLD.
7. Evaluating the views of the families towards the hospital staff:
  - To determine the views of the hospital staff regarding the diagnosis process and afterward for children diagnosed with SLD.
  - To investigate the experience of hospital staff on communication and counseling services with families.
8. Receiving the suggestions of the families for the hospital staff:
  - Gathering family suggestions to improve communication with hospital staff during and after diagnosis.
  - To investigate the suggestions of the hospital staff in order to provide health services to families more effectively.

Method

In this study, the qualitative research method was preferred to examine the views and experiences of families with children with SLD on the diagnosis processes of students with SLD. Unlike quantitative research methods that aim to reach generalizations, qualitative research focuses on individuals' unique personal characteristics, differences, and depth (Baltacı, 2019). In this direction, a semi-structured interview technique was used to reveal the views and experiences of the families with a child diagnosed with SLD, who participated in the study, and to investigate in-depth the diagnostic processes of individuals with SLD.

This study was designed in a phenomenological pattern. Phenomenology design is used for studies that aim to examine the phenomena that we are aware of in daily life but do not have detailed information about the essence (Yıldırım & Şimşek, 2018). This design was preferred because it would enable us to learn more about the experiences, feelings and thoughts of families with children diagnosed with SLD.

Results

It was found that all of the families needed to be informed more about SLD. It was revealed that some families had great difficulty facing their children being diagnosed with SLD and did not want to accept this situation. Moreover, some of the families stated that the children diagnosed with SLD did not have a problem with their friends and families. Another finding was that some of the families

found the evaluation period in GRC sufficient, while others parts found it insufficient. Some families gained more experience with SLD after their child had been diagnosed, and they began to understand and recognize SLD better after the child started school. Families realized that there were clues that they could observe if they suspected that their children were affected by SLD, and the families reported observing these clues in their children. These clues included: forgetting what has been learned in a short time, writing some letters and numbers backward, having difficulty learning to read, and spending more time doing homework. Additionally, families had positive and negative opinions about the GRC staff. Some families had requested information from GRC staff about SLD. Some of the families thought that the staff could have approached the children in a more kindly manner. All families held positive and negative views towards the classroom teachers and the counselors.

Conclusion, Suggestions and Recommendations

When the findings regarding the sub-objective of families' knowledge level about SLD were examined in the study, it was revealed that all of the families had limited knowledge about SLD. Similar to this finding, Tekin (2017), in his study with families, stated that families with children affected by SLD do not have enough awareness and knowledge about SLD and that families have misconceptions about SLD. This finding of the study reveals similar findings to the literature.

When the findings related to the sub-purpose of the views of the families on the diagnosis process were examined in the study, it was revealed that some of the families had great difficulties accepting the fact that their children had been diagnosed with SLD. Similarly, Tekin (2017) stated that it was challenging for families to accept the situation of their children.

It was revealed that families realized that their children might be affected by SLD by observing certain clues in their learning behavior, such as forgetting quickly what had been learned, and writing numbers and letters backward. Similarly Türkkal (2018) reported that families recognized that their children might have special needs through the learning activities they carried out with their children at home and the clues they noticed in the behavior patterns of their children. Again, Tekin (2017) stated that these children have various problems in reading, reading comprehension, and writing skills, which are noticed in this way.

Some of the families stated that the children diagnosed with SLD did not have a problem with their friends and their families. Parallel to this finding, Özdemir (2022) stated that the parents of the students exhibited positive attitudes and behaviors towards the mainstreaming students diagnosed with SLD in his study with classroom teachers.

Based on the findings of this study, some practical suggestions can be made:

- All of the families had limited knowledge about SLD. In this context, seminars or courses can be organized for families about individuals with SLD, their characteristics and early intervention.
- Some families found it difficult to accept that their children are diagnosed with SLD. In this context, awareness training can be given to families regarding taking students with special needs by teachers, GRC staff, and other stakeholders.
- Some families reported that they had found it very difficult to make an appointment with GRC and hospitals. In this context, necessary arrangements can be made to arrange the appointment systems of the said institutions in a way that will meet the needs.
- Activities and trainings to promote GRC can be organized for families.

Based on the findings of the study, some suggestions can be made for future studies:

- This research was carried out with a qualitative method. In future studies, the identification processes of individuals with SLD can be examined by using mixed methods.

- This research was conducted with families. Therefore, this research can be reworked with the participation of teachers and pediatric and mental health specialists.
- In this study, participants were selected from the families of students who were diagnosed with SLD and attending primary school. In future studies, the identification processes of students with SLD can be examined with the participation of their families attending secondary and high school levels.

Yayın Etiği Beyanı

Araştırmanın yürütülebilmesi için Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 29.04.2021 tarihinde E-81614018-000-459 sayılı etik kurul izin belgesi alınmıştır. Bunun yanında 14.10.2021 tarihli ve de E-82438636-605.99-34609950 sayılı Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmış uygulama izin belgesi de bulunmaktadır. Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci yazar %60, ikinci yazar %40 oranında araştırmaya katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.